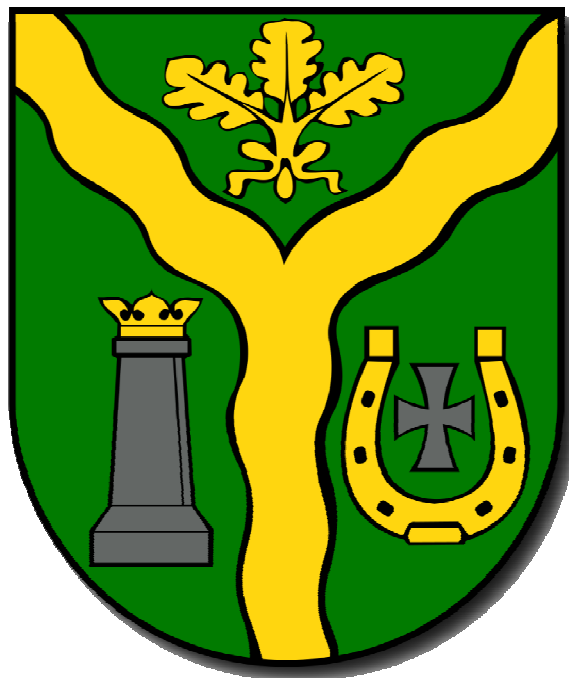

Strategia Rozwoju Gminy Klembów

na lata 2015-2020
z perspektywą do 2030

Klembów. Październik 2015

Zespół konsultantów zaangażowanych w proces strategiczny oraz prace nad Strategią Rozwoju Gminy Klembów:

Dorota Zbińkowska
Grzegorz Grabowski

Spis treści

L.p.	Tytuł	Str.
I.	Wprowadzenie	5
I.1.	Uwarunkowania prawne	5
I.2.	Założenia do pracy nad strategią rozwoju Gminy Klembów	6
I.3.	Proces konstruowania strategii rozwoju Gminy Klembów	8
I.4.	Strategia rozwoju Gminy Klembów jako instrument kreowania polityki rozwoju	10
II	Diagnoza sytuacji społeczno - gospodarczej	13
II.1.	Obszar społeczny	13
II.2	Obszar zasobów	19
II.3.	Gospodarka	33
II.4.	Identyfikacja problemów gminy	45
II.5.	Analiza SWOT	53
III.	Strategiczna - cele główne i szczegółowe, zadania wdrożeniowe	56
III.1	Założenia do strategii rozwoju Gminy Klembów	56
III.2.	Wizja Gminy Klembów	56
III.3.	Misja Gminy Klembów	57
III.4.	Cel podstawowy – nadrzędna aspiracja Gminy Klembów	58
III.5.	Standardy zachowań	
III.6.	Wartości	59
III.7.	Cele główne i strategiczne rozwoju Gminy Klembów	60
IV.	Działania operacyjne	62
IV.1.	Obszar społeczny	62
IV.2.	Obszar potencjałów i zasobów gminy	64
IV.3.	Obszar gospodarka	69
IV.4.	Relacje pomiędzy strategią Gminy Klembów strategiami i programami wyższego rzędu	71
IV.5.	Priorytetowe kierunki interwencji	81
V.	Sposób monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu podstawowego, celów głównych i celów strategicznych	82
V.1.	Obszar społeczny	83

V.2.	Obszar potencjałów i zasobów gminy	85
V.3.	Obszar gospodarka	89
VI	Plan finansowy i źródła dofinansowania	91
VI.1.	Koszty realizacji celów	91
VI.2.	Finansowanie działań planowanych do zrealizowania strategii z programów operacyjnych	92
VII.	Podstawowe założenia systemu realizacji strategii	99
VII.1.	Podmioty zaangażowane w monitorowanie i wdrażanie strategii rozwoju Gminy Klembów do roku 2020.	99
VII.2.	Procedury wdrażania i monitorowania strategii rozwoju Gminy Klembów	101
	Spis rysunków	104
	Spis tabel	104

CZĘŚĆ I. WPROWADZENIE

I.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (uzppr) (Dz.U. 2006 Nr 227 poz. 1658) określa sposób wykorzystania środków unijnych i publicznych krajowych. Zgodnie z art. 2 przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

Art. 3.3. uzppr wskazuje, że politykę rozwoju prowadzą: samorząd gminny. W art. 4.1 uzppr wskazuje się, że politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych. 8 kwietnia 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 24 stycznia 2014 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Wśród szeregu zmian prawnych wprowadzanych przedmiotową nowelizacją kluczowe znaczenia mają uwarunkowania prawne prowadzenia polityki rozwoju na szczeblu gminnym. Nowelizacja ustawy wprowadziła instytucję „programów rozwoju” gmin, które stanowiąc mają, stosownie do brzmienia przepisu art. 15 uzppr, dokumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym - ustanawiane w celu realizacji celów zawartych w strategiach rozwoju i określające działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem finansowania i realizacji, stanowiącym element programu.

Nowelizacja ustawy wprowadziła także zmiany w ustawie o samorządzie gminnym poszerzając kompetencje rady gminy poprzez dodanie punktu 6a. do art. 18.2. Do wyłącznej właściwości rady gminy należy: „Przyjmowanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju”. Nowelizacja zwiększyła zakres obowiązków wójta poprzez dodanie do art. 30.2. punktu 1a. Zgodnie z nią, do zadań wójta należy w szczególności „opracowywanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju”.

Zgodnie z ustawą elementami obligatoryjnymi programu są:

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym oraz wyniki raportu ewaluacyjnego.

2. Cel główny i cele szczegółowe w nawiązaniu do średniookresowej strategii rozwoju kraju, narodowej strategii spójności lub strategii rozwoju, wraz z określonymi wskaźnikami
3. Priorytety oraz kierunki interwencji.
4. Sposób monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych.
5. Plan finansowy, w tym:
 - 1) źródła finansowania realizacji programu,
 - 2) kwotę środków przeznaczonych na finansowanie realizacji programu i jej podział między poszczególne priorytety,
 - 3) informacja o wysokości współfinansowania na poziomie programu i priorytetów.
6. Podstawowe założenia systemu realizacji.

Strategia Rozwoju Gminy Klembów jest zgodna z wymaganiami zawartymi w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

I.2. ZAŁOŻENIA DO PRACY NAD STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY KLEMBÓW

Formułowanie strategii rozwoju jest wspólnym zadaniem władz samorządowych, liderów i partnerów społeczno-gospodarczych. Do pracy nad strategią przyjęto trzy obszary funkcjonalne (obszary funkcjonowania gminy):

- obszar społeczny – zaspokojenie potrzeb mieszkańców,
- obszar potencjałów i zasobów gminy,
- obszar gospodarka.

Zakres obszarów funkcjonalnych określono następująco:

Obszar społeczny – zaspokojenie potrzeb mieszkańców, obejmował następujące zagadnienia:

- oświata edukacja wychowanie,
- ochrona zdrowia i opieka medyczna,
- pomoc społeczna,
- bezpieczeństwo publiczne,
- aktywność społeczna,

- kultura, sport, rekreacja, wypoczynek.

Obszar potencjałów i zasobów gminy, obejmował następujące zagadnienia:

- potencjał ludzki (demograficzny),
- zasoby środowiskowe,
- potencjał kulturowy,
- infrastruktura komunalna,
- potencjał i ład przestrzenny (dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego).

Obszar gospodarka obejmował następujące zagadnienia:

- rynek pracy,
- rolnictwo,
- lokalna gospodarka.

Dokument oparty jest na zasadach ekonomicznych, warunkujących zrównoważony rozwój dla uzyskania:

1. Efektów jednocześnie w różnych sferach (społecznej, gospodarczej, potencjałów gminy).
2. Harmonizacji wskazanych powyżej sfer.
3. Trwałości użytkowania zasobów.

O przyjęciu Strategii Rozwoju Gminy Klembów zdecyduje Rada Gminy.

Do istoty strategii zrównoważonego rozwoju należy całościowe ujmowanie jej podmiotu w relacji z otoczeniem. Ważnym krokiem jest określenie projektów realizacyjnych oraz sposobu monitorowania strategii, co warunkuje jej skuteczne wdrożenie. W opracowaniu diagnozy zostały wykorzystane dostępne analizy i badania zewnętrzne oraz będące w posiadaniu Urzędu Gminy, wykonane do momentu rozpoczęcia prac nad Strategią Rozwoju Gminy Klembów.

Przyjęte zostały następujące zasady pracy nad strategią:

1. Koordynacja prac przez przedstawicieli gminy.
2. Udział w pracach diagnostycznych i projektowych przedstawicieli władz samorządowych.
3. Aktywne uczestnictwo:
 - lokalnych liderów,
 - reprezentantów głównych grup interesów,
 - podmiotów działających w gminie.

4. Partycypacja społeczna obejmująca:

- udział reprezentantów społeczności lokalnej (jako źródła informacji, współautorów koncepcji oraz realizatorów przyszłych działań),
- mobilizowanie mieszkańców do dyskusji, tworzenia i działania,
- publiczna konsultacja strategii.

Prace nad strategią prowadzone były przez konsultantów z udziałem jej głównych interesariuszy strategii. Przedstawiciele władz samorządowych, pracownicy urzędu oraz przedstawiciele poszczególnych grup interesów społeczności lokalnej wspólnie z ekspertami/konsultantami uczestniczyli w pracach nad opracowaniem strategii. Ten sposób pracy nad Strategią Rozwoju Gminy daje największą gwarancję identyfikacji uczestników prac z jego treścią, co warunkuje skuteczność jej wdrożenia.

W pracach nad strategią zostały zastosowane metody, techniki i narzędzia umożliwiające:

- skuteczną komunikację w dużych grupach pracujących nad strategią i zorientowanych na osiągnięcie zaplanowanych wyników pracy w określonym czasie,
- prowadzenie dyskusji, zbieranie opinii i wniosków w czasie otwartych publicznych konsultacji z reprezentantami społeczności lokalnych,
- w czasie pracy zostały wykorzystane multimedialne i wizualne techniki moderacji (tablice, materiały do moderacji, aby wizualizować przebieg i wyniki prac).

Praca nad strategią była realizowana metodą mieszaną: ekspercką i uspołecznioną (partycypacyjną). Oznacza to, że rezultaty były wypracowane na warsztatach przy zachowaniu komunikacji z głównymi interesariuszami. Praca na warsztatach była prowadzona przez konsultantów i moderatorów, którzy oprócz kierowania procesem pracy prezentowali swoją wiedzę fachową i doświadczenie w tym zakresie. W opracowaniu Strategii zostały wykorzystane elementy metody systematycznej analizy strategicznej. Pozwoliło to następnie na określenie wizji, misji, celów strategicznych.

I.3. PROCES KONSTRUOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KLEMBÓW

Proces prac nad Strategią Rozwoju Gminy Klembów, który rozpoczęła Uchwała nr 27 Rady Gminy Klembów z dnia 19/02/2015r. Prace nad dokumentem strategii opierały się o wzajemnie uzupełniające się metody, prac analitycznych, eksperckich i partycypacyjnych, spośród których wymienić należy:

- analizę danych zastanych,
- badania jakościowe i ilościowe,
- analizy strategiczne (analiza SWOT, PEST, analizę interesariuszy),
- 5 spotkań warsztatowych skupiających przedstawicieli kluczowych podmiotów i instytucji z terenu gminy Klembów,
- wywiady indywidualne,
- konsultacje on-line.

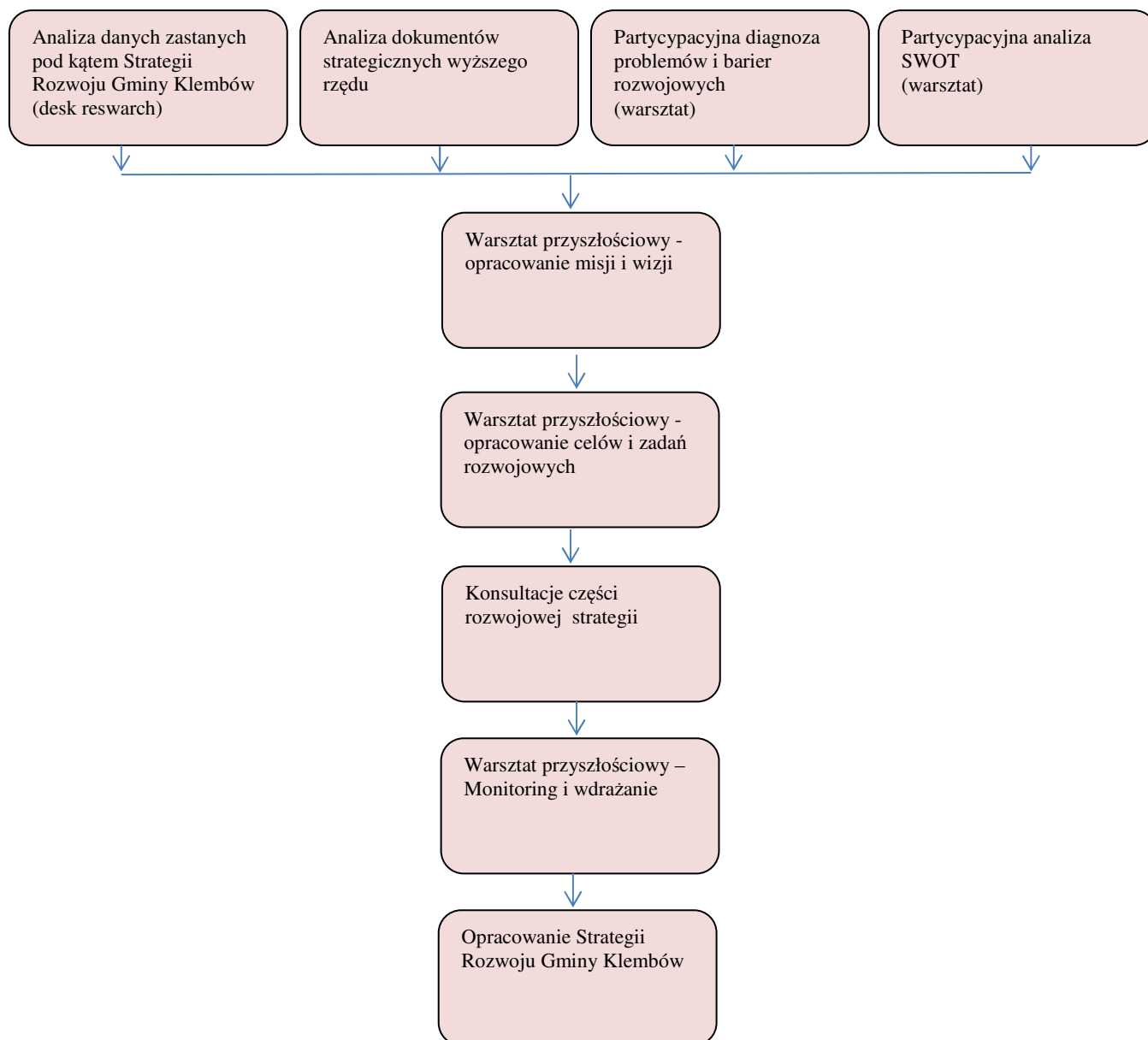
W ramach spotkań o charakterze warsztatowym wykorzystany został szereg różnego rodzaju metod pracy takich jak: technika grupy nominalnej – dająca w pierwszej kolejności szansę na pracę indywidualną, następnie dyskusję w zespołach, aby ostatecznie osiągnąć konsensus na sesji plenarnej; dyskusja moderowana; prace z formularzem (kwestionariuszem) oraz zmodyfikowana metoda delficka, opierająca się o kierowane do uczestników warsztatów zadania/pytania bazujące na opracowanym i przesłanym materiale powarsztatowym. Dzięki tej metodzie, każdy z uczestników warsztatów miał możliwość spokojnej, indywidualnej i odłożonej w czasie analizy, a konsultanci uzyskiwali pewność, że nie pominięto żadnych istotnych zagadnień i kwestii.

Proces konstruowania strategii obejmował kilka zasadniczych etapów takich jak:

- badania i diagnoza społeczno – gospodarcza gminy,
- zdefiniowanie wizji i misji rozwoju (celu głównego) gminy Klembów wg modelu Ashridge,
- określenie celów strategicznych operacyjnych i zadań,
- określenie założeń do wdrażania i monitorowania zamierzeń strategicznych.

Proces był tworzony metodą partycypacja, przy dużym zaangażowaniu władz samorządowych gminy, radnych oraz pracowników urzędu gminy.

Rysunek 1. Ścieżka wypracowywania Strategii Rozwoju gminy Klembów

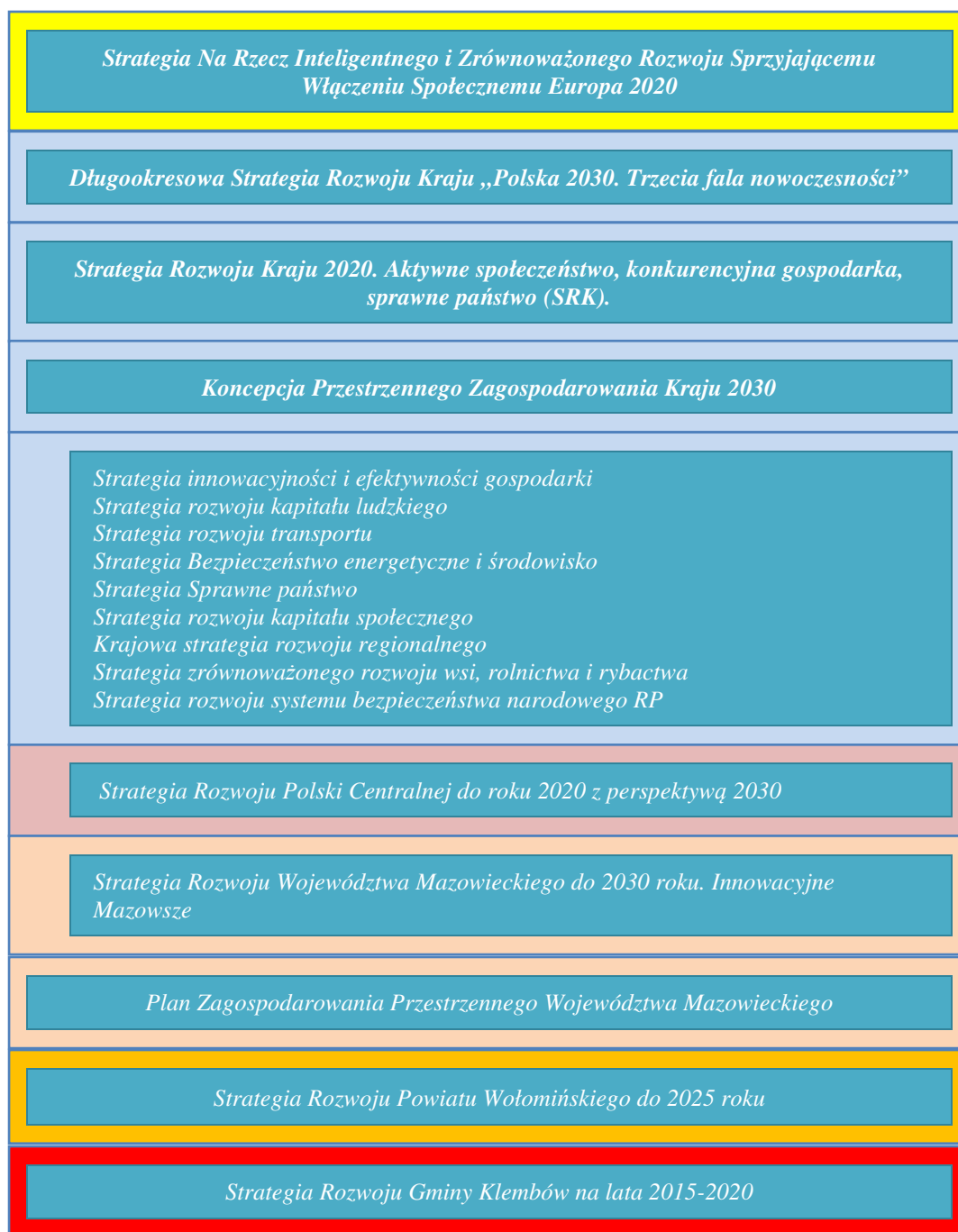
Źródło: Opracowanie własne

I.4. STRATEGIA ROZWOJU GMINY KLEMBÓW JAKO INSTRUMENT KREOWANIA POLITYKI ROZWOJU

Strategia Rozwoju Gminy Klembów jest dokumentem wpisującym się w proces strategicznego myślenia o rozwoju. Jest komplementarny z innymi dokumentami strategicznymi dotyczącymi rozwoju kraju i regionu (schemat poniżej). Planowanie rozwoju gminy wpisuje się w nowe, zintegrowane podejście do polityki rozwojowej całego kraju. Polega

ono na podchodzeniu do kwestii wyzwań w perspektywie długo i średniookresowej. Generalnej wizji podporządkowane są strategie sektorowe, które stwarzają ramy działania nie tylko dla administracji centralnej, ale także samorządowej oraz wszystkim podmiotom zaangażowanym w działania rozwojowe.

Rysunek 2. Relacje pomiędzy Strategią Gminy Klembów a strategiami i programami wyższego rzędu

Źródło: Opracowanie własne.

Nowy paradygmat zarządzania rozwojem daje więcej kompetencji samorządom, zapewniając równocześnie koordynację przedsięwzięć i optymalizację systemu. Zintegrowany system w swym założeniu ma zbliżać administrację publiczną szczebla krajowego i samorządowego, otwierać ją na kreowanie polityki rozwojowej w oparciu o szeroki i intensywny proces konsultacji i interakcji z innymi aktorami gry o rozwój (sektor społeczny i gospodarczy).

Lokalne, gminne strategie powinny uwzględniać wytyczne w zakresie prowadzenia polityki rozwoju zawarte w dokumentach o charakterze strategicznym obowiązujących w Unii Europejskiej, na poziomie krajowym i regionalnym, powiatowym. Jest to istotne z tego powodu że wykorzystanie środków budżetu Unii Europejskiej i krajowych środków budżetowych powinno być powiązane z wytyczeniami celów zadań w tych strategiach. Wszystkie środki publiczne powinny służyć osiągnięciu tych celów. Podstawą takiego podejścia jest uporządkowany (hierarchiczny) i spójny system dokumentów - dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych. Zawierają wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK) oraz 9 strategii zintegrowanych (w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie). W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku - Innowacyjne Mazowsze, a ta z kolei jest podstawą dla tworzenia lokalnych dokumentów strategicznych. Zastosowanie takiego planowania sprzyja efektywnemu i wielopoziomowemu systemowi zarządzania polityką rozwoju.

W dalszej części dokumentu zaprezentowano powiązanie celów strategicznych i operacyjnych wypracowanych dla gminy Klembów z celami strategicznymi dokumentów wyższego rzędu.

CZEŚĆ II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ

W diagnozie zostały zastosowane następujące metody:

- analiza strukturalna widząca obszar wraz z jego specyficznym otoczeniem, jako system, w którym bada się wzajemne relacje,
- analiza strategiczna SWOT, oceniającą czynniki zmian istniejące i prognozowane w kategoriach wewnętrznych sił i słabości oraz zewnętrznych szans i zagrożeń. Ukierunkowując myślenie na rozwiązywanie problemów, podejmowanie wyzwań, poszukiwanie kierunków rozwoju i projektowanie działań, metoda ta stanowi zarazem pomost między fazą diagnostyczno-prognostyczną a fazą projektowania strategii,
- analizę istniejących i dostępnych danych.

Diagnozę przeprowadzono dla trzech obszarów funkcjonalnych. W diagnozie wykorzystano dane statystyczne na lata 2009 – 2014. W niektórych obszarach dane z 2014 roku nie były dostępne w trakcie opracowywania dokumentu.

II.1. OBSZAR SPOŁECZNY

Obszar społeczny – zaspokojenie potrzeb mieszkańców, obejmował zagadnienia:

- oświata edukacja wychowanie,
- ochrona zdrowia i opieka medyczna,
- pomoc społeczna,
- bezpieczeństwo publiczne,
- aktywność społeczna,
- kultura, sport, rekreacja, wypoczynek.

OŚWIATA, EDUKACJA, WYCHOWANIE

W 2013 roku otworzony został w gminie jeden klub dziecięcy dla dzieci w wieku 2 i 3 lata. Ogólnie było w nim 15 miejsc, z czego 8 dla dwulatków i 7 dla trzylatków. W roku 2014 do klubu dziecięcego uczęszczało już 25 dzieci.

Tabela 1. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i dzieci wg płci (osoby)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
oddziały (klasy, grupy) ogółem	6	6	6	6	11	10
Dzieci						
ogółem	97	110	127	122	215	170
chłopcy	51	56	69	64	112	97
dziewczęta	46	54	58	58	93	73

Źródło: BDL GUS i ZEAS w Klembowie

W gminie Klembów w latach 2009-2012 było 6 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W roku 2013 liczba oddziałów zwiększyła się do 11, wzrosła też ogólna liczba dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych. W roku 2013 liczba dzieci zwiększyła się o 93 osoby, w porównaniu z rokiem poprzednim, co związane było z reformą szkolnictwa i koniecznością przyjęcia do szkół pięcioletków. W 2014 roku ogólna liczba oddziałów przedszkolnych i dzieci uległa obniżeniu. Pod względem płci widać niewielką przewagę chłopców.

Tabela 2. Przedszkola samorządowe

Przedszkola	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
oddziały	-	4,00	4,00	5,00	4,00	5,00	5,00
dzieci	osoba	86	91	106	97	102	125

Źródło: BDL GUS

W gminie Klembów funkcjonuje jedno przedszkole samorządowe oraz 1 prywatny punkt przedszkolny. Wzrosła natomiast liczba oddziałów w przedszkolu oraz liczba przyjętych dzieci. W latach 2009, 2010 i 2012 funkcjonowały 4 oddziały, zaś w roku 2011 i 2013 i 2014 było ich 5. Liczba oddziałów wynika z liczby dzieci w danym wieku, które mają obowiązek przygotowania przedszkolnego.

Tabela 3. Szkoły podstawowe prowadzone przez gminę Klembów

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2013	2014
ogółem	ob.	6	6
oddziały w szkołach	-	41	45
uczniowie	osoba	691	766

Źródło: ZEAS w Klembowie

W gminie Klembów w 2014 roku w 6 szkołach podstawowych uczyło się 766 uczniów w 45 oddziałach. Patrząc na liczbę uczniów na jeden oddział przypadało średnio 17,02 ucznia, klasy nie były więc zbyt duże. Na 1 szkołę przypadało średnio 127,66 ucznia. Gmina Klembów prowadzi następujące szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Mariana Gotowca wchodząca w skład Zespołu Szkół w Klembowie,
- Szkoła Podstawowa im. POW wchodząca w skład Zespołu Szkół w Ostrówku,
- Szkoła Podstawowa w Dobczynie,
- Szkoła Podstawowa w Starym Kraszewie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kruszu,
- Szkoła Podstawowa w Woli Rasztowskiej im. Jana III Sobieskiego.

Na terenie gminy działa również Szkoła Podstawowa wchodząca w skład Zespołu Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku, która jest prowadzona przez Starostwo Powiatowe w Wołominie. W szkole w 8 oddziałach uczy się 44 uczniów.

Tabela 4. **Gimnazja prowadzone przez Gminę Klembów**

Szkolnictwo gimnazjalne		2013	2014
ogółem	ob.	2	2
oddziały w szkołach	-	15	15
uczniowie	osoba	293	304

Źródło: ZEAS w Klembowie

Gmina Klembów prowadzi 2 gimnazja: Gimnazjum im. gen. Franciszka Żymirskiego wchodzące w skład Zespołu Szkół w Klembowie i Publiczne Gimnazjum w Ostrówku wchodzące w skład Zespołu Szkół w Ostrówku. Łącznie było w nich 15 oddziałów. Uczniów objętych nauką w gimnazjum było łącznie 304, czyli na 1 szkołę przypadało średnio 152 uczniów i 7 oddziałów. Klasy nie były więc zbyt duże, średnio przypadało na 1 klasę 20,3 uczniów. Na terenie działa również Gimnazjum wchodzące w skład Zespołu Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku.

Tabela 5. **Szkoły ponadgimnazjalne**

Szkoły ponadgimnazjalne (bez policealnych)		2013	2014
ogółem	ob.	1	1
uczniowie	osoba	9	6
uczniowie przypadający na 1 oddział	osoba	9	6

Źródło: ZEAS w Klembowie

Szkoła ponadgimnazjalna wchodzi w skład Zespołu Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Ostrówku.

OCHRONA ZDROWIA I POMOC MEDYCZNA

W gminie funkcjonuje Przychodnia Lekarska "SALUS" NZOZ oraz filia Centrum Medycznego z Radzymina.

Tabela 6. **Porady ogółem**

Porady	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczba	21902	22252	23796	33688	21399	24538

Źródło: BDL GUS

Praktycznie z każdym rokiem liczba porad zdrowotnych wzrasta. Pod względem liczby porad dominuje znacząco rok 2012, kiedy to było aż 33688 porad. W 2014 roku porad lekarskich było o 2636 więcej niż w roku 2009. W roku 2014 na jednego mieszkańca przypadło średnio 2,6 porady, zaś w roku 2013 średnio 2,25.

Od roku 2013 w gminie Klembów funkcjonują 2 placówki farmaceutyczne – jedna apteka ogólnodostępna i jeden punkt apteczny. Apteka funkcjonuje w gminie od roku 2010, natomiast punkt apteczny został utworzony w roku 2012. Na jedną aptekę/punkt apteczny przypadało w 2014 roku średnio 4871 mieszkańców.

POMOC SPOŁECZNA

Tabela 7. **Świadczenia pomocy społecznej [liczba]**

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
gospodarstwa domowe korzystające pomocy społecznej	224	247	224	241	262	256
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	660	706	647	681	749	725
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem	7,3	7,7	6,9	7,3	7,9	7,6

Źródło: BDL GUS

Na przestrzeni lat 2009-2014 liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej była podobna, wahała się średnio o 20 gospodarstw. Najwięcej gospodarstw skorzystało z pomocy społecznej w 2013 roku – 256, najmniej zaś

w roku 2009 i 2011 – 224 gospodarstwa. Biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, dominuje rok 2013, w którym skorzystało ze wsparcia 749 osób, co stanowiło 7,9% ogółu. Najmniej osób skorzystało w 2009 roku, a w porównaniu z ogólną liczbą ludności w roku 2001 – 6,9% ogółu.

Tabela 8. Świadczenia rodzinne

Korzystający ze świadczeń rodzinnych		2009	2010	2011	2012	2013	2014
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	500	454	410	381	366	323
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	osoba	1047	1050	960	920	863	861
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku - ogółem							
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	2086	2208	2157	2056	2120	2124
kwota zasiłków rodzinnych (z dodatkami)	tys. zł	1615	1652	1550	1431	1438	1341
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	249	256	261	269	286	291

Źródło: BDL GUS

W przedstawionym przedziale czasowym z zasiłków rodzinnych na dzieci z każdym rokiem korzysta coraz mniej osób. W roku 2009 dla 47,7% wszystkich dzieci w gminie rodzice otrzymywali zasiłki rodzinne, w roku 2013 ich liczba spadła aż o 15,3%. Większość dzieci, na które pobierane są zasiłki rodzinne mieści się w przedziale wiekowym do lat 17. Kwota środków finansowych przeznaczanych na wspieranie w latach 2009- 2013 nie zmieniała się znacząco. W roku 2009 na świadczenia rodzinne przeznaczono 2086 tys. zł, a w 2013 przeznaczono 2120 tys. zł. Najwięcej środków finansowych przeznaczono na świadczenia rodzinne w roku 2010. Podobnie wygląda sytuacja zasiłków pielęgnacyjnych. Kwoty w przedstawionym przedziale czasowych są zbliżone.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W gminie Klembów nie ma jednostki Policji. Bezpieczeństwo publiczne zapewnienia mieszkańcom Komisariat Policji w Tłuszczu.

Straże Pożarne w gminie Klembów:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Klembowie,

- Ochotnicza Straż Pożarna w Roszczepie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kruszu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dobczynie.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA MIESZKAŃCÓW

W gminie Klembów działała 13 organizacji pozarządowych. W ciągu ostatnich 9 lat liczba organizacji podwoiła się. Co roku zostaje zarejestrowana nowa organizacja.

Tabela 9. Liczba nowopowstałych organizacji pozarządowych w latach 2004-2014

rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczba organizacji	1	2	1	1	1	1

Źródło: BDL GUS

Najważniejsze organizacje pozarządowe, udzielające się w gminie to:

- Stowarzyszenie "Przyszłość Roszczepu",
- Regionalne Stowarzyszenie Inicjatyw "Impuls",
- Fundacja "Przytul Misia",
- Stowarzyszenie "Pomocna Dłoń",
- Stowarzyszenie Mieszkańców Starego Kraszewa "Rządza",
- Stowarzyszenie Wola Rasztowska,
- Uczniowski Klub Sportowy "UKS Ostrówek",
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Krzywica,
- RKS Family Active,
- Stowarzyszenie "Czas na działanie",
- Stowarzyszenie „Quercus”.

Tabela 10. Frekwencja wyborcza w gminie Klembów

Rodzaj wyborów	wybory prezyden- cie		wybory do sejmu i senatu		wybory samorządowe	
rok	2010	2015	2007	2011	2010	2014
frekwencja	61,09	60,31	51,48	49,49	53,22	51,31

Źródło: PKW

Ważnym wskaźnikiem oceny aktywności społecznej mieszkańców jest ich udział w wyborach. Największą frekwencją cieszą się u mieszkańców gminy wybory prezydenckie. Zarówno w 2010 jak i 2015 frekwencja przekraczała 60%.

II.2. OBSZAR ZASOBÓW

Obszar potencjałów i zasobów gminy, obejmował następujące zagadnienia:

- potencjał ludzki (demograficzny),
- zasoby środowiskowe,
- potencjał kulturowy,
- infrastruktura komunalna,
- ład przestrzenny (dostępność terenów i stan zagospodarowania przestrzennego).

DEMOGRAFIA

W 2014 roku gminę Klembów zamieszkiwało ogółem 9562 mieszkańców, w podziale na płeć występuje równowaga – 49,5% mężczyzn i 50,5% kobiet. Na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba mieszkańców sukcesywnie wzrastała, kobiety stanowiły zawsze liczniejszą grupę. W badanym przedziale czasowym liczba mieszkańców wzrosła o 458 osób. Największa różnica między kobietami, a mężczyznami była w 2009 roku. Kobiet było wówczas o 140 więcej niż mężczyzn, czyli stanowiły 50,8 % ogółu.

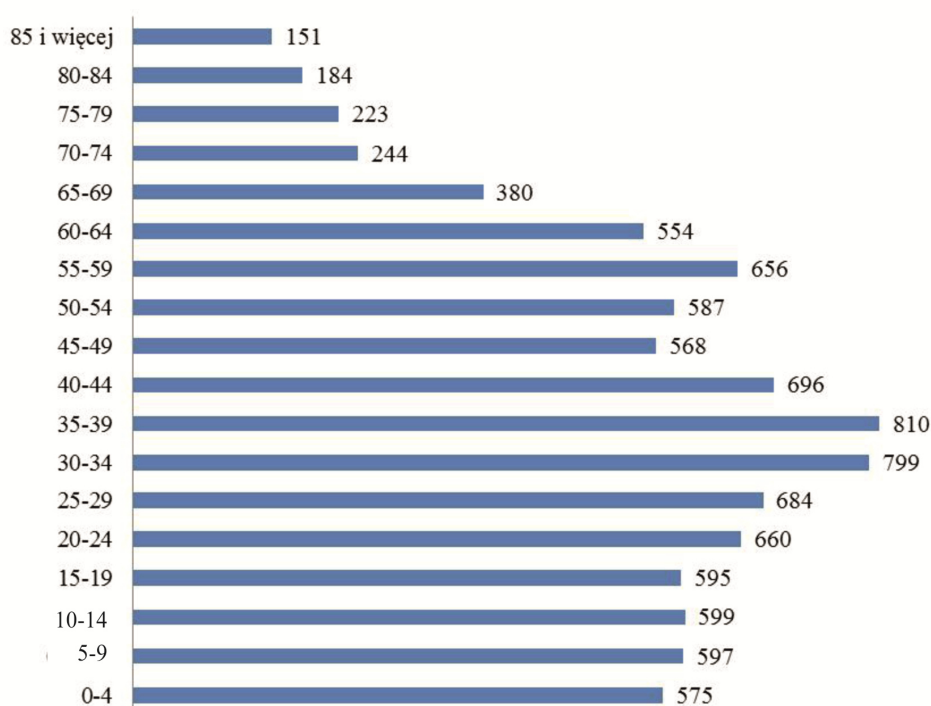
Tabela 11. **Liczba ludności (osób)**

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	9104	9277	9367	9411	9493	9562
mężczyźni	4482	4575	4627	4656	4695	4718
kobiety	4622	4702	4740	4755	4798	4844

Źródło: BDL GUS

Największą grupę stanowią mieszkańcy w przedziale wiekowym 35-44 lat, jest ich 16%. Od 0 do 19 lat jest łącznie 25% ludności. Powyżej 45 roku życia jest łącznie 37% ludności. W gminie Klembów w wieku od 20 lat do 45 jest ogółem 50% mieszkańców, co dowodzi iż społeczeństwo w gminie jest młode.

Rysunek 3. Struktura ludności wg wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Analizując tabelę przedstawiającą ruch naturalny w gminie Klembów widać przewagę liczebną urodzeń żywych nad zgonami. W 2013 roku liczba urodzeń wynosiła ogółem 115 osób, a w 2014 roku 100. Widoczny jest równomierny podział płci. W badanym obszarze urodzeń żywych widać, iż do 2013 roku w gminie rodziło się więcej mężczyzn, ale różnica nie była duża. Dopiero w 2014 roku widoczna jest przewaga urodzeń kobiet. W 2013 roku w porównaniu z rokiem 2009 liczba ogólna urodzeń wzrosła o 13 osób, a w 2014 roku urodziło się o 2 osoby więcej niż w 2009. Biorąc natomiast pod uwagę wszystkie badane lata widać, iż liczba żywych urodzeń praktycznie cały czas rosła, spadek nastąpił dopiero w 2014 roku.

Najwięcej urodzeń odnotowano w 2012 roku, było ich 116 osób, z czego 64 mężczyzn, co stanowiło 55,2% ogółu urodzeń żywych. Najmniej mieszkańców urodziło się natomiast w 2009 roku (102 osoby, z czego 55 mężczyzn). Przyrost naturalny w 2014 roku ogółem znacznie się zmniejszył w porównaniu do 2009 roku, jest to bardzo duży i niepokojący spadek. Największy przyrost naturalny odnotowano w 2011 roku, wynosił wówczas 35 osób, z czego 20 mężczyzn. W roku 2009, 2010 i 2013 dominujący spadek był wśród kobiet. Do 2013 roku przyrost naturalny był dodatni, niepokojący jest natomiast rok 2014, kiedy to przyrost naturalny wynosi -1.

Tabela 12. Saldo ruchu naturalnego

Ruch naturalny wg płci	2009	2010	2011	2012	2013	2014
urodzenia żywe						
ogółem	102	112	114	116	115	100
mężczyźni	55	62	64	64	58	49
kobiety	47	50	50	52	57	51
zgony						
ogółem	83	93	79	86	109	101
mężczyźni	50	57	44	46	59	58
kobiety	33	36	35	40	50	43
przyrost naturalny						
ogółem	19	19	35	30	6	-1
mężczyźni	5	5	20	18	-1	-9
kobiety	14	14	15	12	7	8
Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności						
urodzenia żywe na 1000 ludności	11,3	12,2	12,2	12,4	12,2	10,5
zgony na 1000 ludności	9,22	10,09	8,46	9,16	11,55	10,61
przyrost naturalny na 1000 ludności	2,1	2,1	3,7	3,2	0,6	-0,1

Źródło: BDL GUS

W gminie Klembów jest przewaga liczby zameldowań nad liczbą wymeldowań. Jest to bardzo pozytywne, oznacza to bowiem, że do gminy napływa więcej mieszkańców niż z niej „ucieka”.

Tabela 13. Migracje wewnętrzne i zagraniczne (osoby)

Migracje na pobyt stały	2009	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania ogółem	147	168	137	107	137	137
wymeldowania ogółem	69	77	82	77	75	57
saldo migracji ogółem	78	91	55	30	62	80
saldo migracji na 1000 osób ogółem	8,6	9,9	5,9	3,2	6,6	8,4

Źródło: BDL GUS

W 2013 i 2014 roku zameldowań było 137. Najwięcej zameldowań w gminie Klembów nastąpiło w 2010 roku, było ich 168. Najmniej zameldowań miało miejsce w 2012 roku. Badając wymeldowania najwięcej było ich w 2011 roku tj. 82 osoby. W roku 2013 wymeldowało się natomiast 75 osób. Analizując wymeldowania w gminie Klembów najlepiej przedstawia się rok 2014, kiedy to wymeldowało się 57 osób, czyli o 18 mniej niż

w 2013 i aż o 25 mniej niż w 2011 roku. Największe saldo migracji nastąpiło w 2010 roku – ogółem 91 osób.

Tabela 14. **Małżeństwa zawarte (szt.)**

Małżeństwa zawarte	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	59	57	45	36	49	38
małżeństwa na 1000 ludności ogółem	6,6	6,2	4,8	3,8	5,2	4,0

Źródło: BDL GUS

Najwięcej małżeństw zostało zawartych w 2009 roku, ich liczba wynosiła 59, czyli o 10 więcej niż w 2013 roku i 21 więcej niż w 2014. Najmniej było ich natomiast w 2012 – 36 małżeństw, czyli o 13 mniej niż w 2013r. Analizując zawarte małżeństwa przypadające na 1000 ludności najwięcej zawarto w 2009 – 6,6 małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, najslabiej przedstawia się natomiast rok 2012 – na 1000 mieszkańców zawarto 3,8 małżeństw. W ubiegłym roku 2014 na 1000 ludności zawarto 4 małżeństwa.

ZASOBY ŚRODOWISKOWE

Gmina Klembów położona jest w środkowo – wschodniej części Niziny Mazowieckiej, która jest częścią Nizy Polskiego. Jednostką geomorfologiczną na terenie gminy jest Równina Wołomińska - stara, zdenudowana w warunkach lodowcowych powierzchnia moreny dennej, przechodzącą w części północno – zachodniej i zachodniej w bardziej wyrównaną Równinę Radzywińską. Teren równiny przecinają lekko zaznaczone w terenie doliny Cienkiej i Rządzy, występują też wydmy, najlepiej zachowane na obszarach leśnych. Najwyższy punkt na terenie gminy położony jest ok. 110 m n.p.m.

Stan środowiska i zasoby przyrody nieożywione

Zasoby kopalin

Na terenie gminy znajdują się zasoby kopalin budowlanych – kruszywa naturalne (piasek, żwir). W przeszłości eksploatowano pokłady torfu.

Stosunki wodne i jakość wód

Gmina Klembów znajduje się w zlewni Wisły. Zlewnią II rzędu jest zlewnia Narwi. Dwa główne ciekі to Rządza i jej dopływ Cienka. Nie występują naturalne jeziora, jedynie zbiorniki powstałe po eksploatacji skał. Wody gruntowe na terenie gminy występują od głębokości mniej niż 1 m w dolinach rzecznych do ok. 5 m w północnej jej części. Sieć urządzeń melioracyjnych oraz służących retencji jest stosunkowo niewielka i mocno niedoinwestowana.

Warunki klimatyczne i jakość powietrza

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,5 – 8 °C. Średnia roczna suma opadów należy do najniższych w Polsce i mieści się w granicach 450 – 500 mm. Pokrywa śnieżna średnio 70 – 80 dni w roku. Okres bezprzymrozkowy wynosi 165-170 dni, a okres wegetacyjny 215 dni. Przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie. Usłonecznienie wynosi od 1600 do 1650 godzin i jest większe niż dla Warszawy. Powietrze, podobnie jak w całym Powiecie Wołomińskim charakteryzuje się podwyższoną ilością (a często przekroczoną normą) pyłu zawieszonego. Związane jest to m.in. z opalaniem w paleniskach domowych niskiej jakości węglem i odpadami.

Warunki glebowe i użytkowanie rolnicze terenu

Na terenie gminy występują skały pochodzenia polodowcowego ze zlodowacenia Warty (piaski, gliny) i geologiczne utwory współczesne, głównie w dolinach rzecznych (mady, torfy, mursze). Największą część gminy pokrywają ubogie gleby bielcowe. W klasyfikacji rolniczej (bonitacyjnej) przeważają gleby klasy VI oraz klasy V, słabe, o niskiej zdolności retencji wody, ze skłonnością do przesuszania. Lepsze gleby, klas IV i III zajmują mniej niż 10% powierzchni gminy, zaś gleby klas I i II nie występują. Oznacza to, że na terenie gminy są słabe warunki do produkcji rolnej. Pod względem tzw. kompleksów rolnych dominują gleby kompleksu żytniego bardzo słabego i żytniego słabego. Blisko 70% powierzchni Gminy stanowią użytki rolne. Wśród nich dominują grunty orne (ponad 70%), zaś łąki i pastwiska zajmują ok. 25% powierzchni gminy. Najmniejszą powierzchnię (<1%) zajmują sady. W produkcji rolnej dominuje uprawa zbóż, przede wszystkim żyta i owsa, a także ziemniaki. Powierzchnia zasiewów maleje. Dominują małe i bardzo małe gospodarstwa, mające do 2 ha powierzchni. Gospodarstwa duże (powyżej 20

ha) stanowią mniej niż 2% ogółu gospodarstw. Grunty leśne stanowią około 23% powierzchni Gminy. Ponad 70% terenów leśnych jest w posiadaniu osób prywatnych.

Zasoby przyrody ożywionej

Na terenie gminy występują typowe dla środowisk leśnych, polnych i łąkowych pospolite gatunki roślin i zwierząt, stwierdza się też występowanie pewnej liczby gatunków rzadkich i chronionych. Na terenie gminy stwierdzono ponad 110 gatunków ptaków, z czego ochronie ścisłej podlegają 102 gatunki. Występują dwa gatunki zagrożone światowo – derkacz i rycyk, chronione w Polsce: jastrząb i myszołów oraz 15 gatunków chronionych w skali europejskiej. We wsi Krusze stwierdzono jedyne na Mazowszu stanowisko dzierzby czarnoczelnej. Na terenie gminy występuje co najmniej 11 gatunków roślin chronionych, 10 gatunków objętych ochroną częściową oraz 8 chronionych siedlisk – wydmy śródlądowe, dystroficzne zbiorniki wodne, łąki trzęślicowe, łąki świeże użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe, grąd subkontynentalny, łęgi i bór chrobotkowy.

Obszary ograniczonego użytkowania

Rezerwat Dębina

Najcenniejszym obszarem przyrodniczym na terenie gminy Klembów są lasy objęte ochroną jako Rezerwat Dębina. Dębina należy do jednych z najstarszych rezerwatów w Polsce. Teren obecnego rezerwatu po raz pierwszy został objęty ochroną prawną już w 1934 roku, kiedy to na mocy Zarządzenia Dyrekcji Lasów Państwowych z dnia 22 maja 1934 r. ustanowiono rezerwat o nazwie „Lipka”, mający charakter rezerwatu ścisłego. Obowiązującym aktem prawnym powołującym rezerwat jest Zarządzenie nr 179 Ministra Leśnictwa z dnia 12 sierpnia 1952 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Celem ochrony rezerwatu jest mieszany las liściasty, posiadający cechy drzewostanu naturalnego: dębowo – grabowego. Gatunkiem panującym, w pierwszym piętrze drzewostanu, jest dąb wieku ok. 200, osiągający wysokość do 30 m. W drugim piętrze gatunkiem dominującym jest grab. Obecnie praktycznie nie następuje odnawianie się drzewostanu dębowego. Z gatunków krzewiastych występują: jarząg pospolity *Sorbus aucuparia*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, leszczyna pospolita *Corylus avellana*, jałowiec pospolity *Juniperus communis* na glebach słabszych oraz wierzby *Slix* sp. w okresowo podtopionych zagłębieniach. W obrębie rezerwatu stwierdzono występowanie trzech podzespołów grodu subkontynentalnego *Tilio – Carpinetum*: wysoki, typowy i niski. W latach 90 – tych na terenie

rezerwatu Dębina odnotowano obecność wielu gatunków znajdujących się pod ochroną ścisłą: wawrzynka wilczełyko *Daphne mezereum*, bluszcz pospolitego *Hedera helix*, widłaka jałowcowatego *Lycopodium annotinum* i częściową: kruszynę pospolitą *Frangula alnus*, kalinę koralową *Viburnum opulus*, kopytnika pospolitego *Asarum europaeum*, konwalię majową *Convallaria majalis*.

Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Warszawskie”

Pojęcie Leśnych Kompleksów Promocyjnych (LKP) pojawiło się po raz pierwszy w Ustawie o lasach z 1994 r. (Art. 13b). LKP pełni funkcję promocji zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony zasobów przyrodniczych. Przede wszystkim są to lasy będące w zarządzie Lasów Państwowych, ale na wniosek, mogą być włączone także lasy innych właścicieli. Zasady funkcjonowania LKP określa jednolity program gospodarczo-ochronny, który opracowuje dyrektor właściwej Dyrekcji Regionalnej Lasów Państwowych.

Pomniki przyrody

W rejestrze pomników przyrody Wojewody Mazowieckiego znajdują się drzewa zlokalizowane w parku leśnym koło Zakładu Wychowawczego Caritas w Ostrówku. Są to 5 świerków pospolitych (*Picea abies*) i 3 dęby szypułkowe (*Quercus robur*).

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Zarys dziejów

Nie jest dostępny opis historyczny Klembowa jako oddzielna publikacja. Klembów należy do historycznego Mazowsza. L. Bokiewicz, w opisie powiatu radzyńskiego z 1872 r. pisze: „początkowa parafia klembowska do diecezji gnieźnieńskiej należała, kościół zatem w drugim lub w trzecim wieku po wprowadzeniu wiary chrześcijańskiej w Polsce została założony, słusznie więc za najdawniejszy w powiecie i dekanacie Radzyńskim jest uważany. Ze i osada Klembów odwiecznej sięga starożytności, dowodem są wynalezione przez miejscowego proboszcza glinianie urny, w których za czasów pogańskich popioły zmarłych chowano, pod gruszą została odkryta sadzawka pod drugą znalezione zostały szczątki murowanych zabudowań bliskości nareszcie zabudowań plebańskich na półtora łokcia w ziemi została odkryta ulica brukowana”.

Proces zasiedlania prawie bezludnego pogranicza ziemi warszawskiej i nurskiej rozpoczął się dopiero w ciągu XV wieku. Parafia Klembowska powstała przed 1442 r.

Fundatorem drewnianego kościoła pod wezwaniem św. Klemensa był niejaki Woliński. Konsekracji świątyni za panowania Kazimierza Wielkiego dokonał biskup płocki Klemens Pierzchała. 17 marca 1629 roku biskup płocki Andrzej Stanisław Załuski konsekrował nowo zbudowaną świątynię klembowską. Wraz z całym wyposażeniem spłonęła ona w 1656 roku. Nowy kościół powstał w dwa lata później dzięki Wojciechowi Mościckiemu, kanonikowi klembowskiemu, Samuelowi Czosnowskiemu i rodzinie Wolińskich.

Wkrótce kościół ponownie został zniszczony, ale tym razem ucierpiała także osada. W roku 1667 zaatakowali Szwedzi i wojska kozackie księcia Bogusława Radziwiłła. Po remoncie świątynię konsekrował biskup Andrzej Chryzostom Załuski w 1699 roku. Szczegółowe informacje o parafii i kościele przekazują akta wizytacji generalnej z 1775 roku przeprowadzonej przez Antoniego Górskiego, kanonika płockiego. Z akt tych dowiadujemy się, że kościół był "drewniany, w kwadrat wystawiony, stary (...), do reperacji niezdatny, nowy fundować potrzeba. W ścianach już są dyle w niektórych miejscach popróżniałe." W 1758 do parafii należało dwadzieścia wiosek: Klembowo, Zamoście, Łysobyki, Jasienica, Jaźwie, Kobieli, Miąsze, Międzyłes, Szczepanek, Lipka, Dobczyn, Krajewo (Kraszew), Rasztowo, Borki, Roszczep, Krusze, Tłuszcz, Kozły, Wola Rasztowska.

Koniec wieku XVIII były dla klembowskiego kościoła trudne: w kraju wybuchła insurekcja Kościuszki, a świątynia bardzo zubożała, ponieważ parafia przekazywała na cele wojenne złote i srebrne naczynia liturgiczne oraz wota ołtarzowe.

W latach 1791-1822 Klembów był własnością rodziny Czarnockich. W 1822 roku gen. Franciszek Żymirski nabył od Franciszka Ksawerego Czarnockiego dobra klembowskie z przyległościami położonymi w powiecie stanisławowskim (na południowy wschód od Radzymina). Dobra te były częścią dużej własności ziemskiej Jana Czarnockiego. Po jego śmierci przeszły one na własność syna Czarnockiego, który niestety nie był dobrym gospodarzem. Wielu folwarkom szybko zaczęła grozić licytacja, nieremontowany kościół również niszczał. Wszystko zmieniło się z chwilą, gdy 9 marca 1822 roku przed rejentem kancelarii hipotecznej województwa mazowieckiego, Janem Wincentym Bandtkie, zawarty został akt kupna dóbr klembowskich przez gen. Franciszka Żymirskiego. Rodzina Żymirskich nabyła wówczas Klembów, Zamoście Klembowskie, Krusze i Borki ze wszystkimi przyległościami. Cały areal nabytych ziem liczył około 3500 mórg (jedna morga to około 0,56 hektara) i dzielił się na ziemie folwarczne i wiejskie. Klembów liczył około 1780 mórg, z czego folwark miał 767 mórg, wieś 454, plebania 79; lasy zajmowały 441 mórg, reszta należała do różnych osób. W Kruszu folwark obejmował 516 mórg, a chłopci

mieli w uprawie 377. Borki miały tylko ziemie folwarczne - 220 mórg ziemi ornej i 592 lasu. Kupno dóbr klembowskich nie wyczerpało wszystkich zasobów finansowych rodziny Żymirskich i wkrótce rozpoczęto budowę nowych obiektów: murowanych budynków gospodarczych, gorzelni, zajazdu. Generał dobrze gospodarował, i czerpał z majątku niemałe korzyści; wszystkie inwestycje opłacane były rodzinnymi pieniędzmi, bez obciążania hipoteki. W Klembowie Żymirscy mieli bardzo skromny, stary, drewniany dom, który stał przy drodze do miejscowości Sitki. Większość czasu spędzali oni jednak w Warszawie, w mieszkaniu wynajętym od hrabiny Tyszkiewiczowej znajdującym się w budynku stojącym przy ul. Świętojerskiej.

W 1823 roku przystąpiono do budowy nowego, już murowanego kościoła. Dla tej budowy wyznaczono miejsce na wschód od poprzedniego kościoła, w odległości około kilometra od cmentarza, na którego terenie stały dwa poprzednie, drewniane kościoły parafialne. To wokół nich powstawał cmentarz grzebalny. Kiedy w 1829 roku powstał nowy kościół, rozebrano starą, już bardzo zniszczoną, świątynię. Stała ona pośrodku cmentarza obok starej, kilkupiennej lipy, dziś już nierosnącej. W tym miejscu teren cmentarza jest nieco wyższy, a znajdują się tam najstarsze drzewa i nagrobki. Mogiły są usytuowane inaczej, niż w pozostałych częściach cmentarza, jakby w kierunku stojącego tam wówczas kościoła. Nowa świątynia została wybudowana z cegły i pokryta gontem; obok postawiono budynki gospodarcze. Kościół został przebudowany w latach 1885-1894 według projektu W. Kamińskiego. W czasie tych prac dobudowane zostały prezbiterium z zakrystią, skarbcem oraz dwie kaplice po obu stronach nawy. Powstał w ten sposób kościół jednona-wowy, który wraz z kaplicami tworzył kształt krzyża łacińskiego. Nad główną nawą założono plafon (ozdobny sufit), a nad wielkim ołtarzem i kaplicami położono sklepienie.

W czasie działań wojennych w 1944 roku kościół został uszkodzony, ale szybko usunięto zniszczenia. Nad zwieńczeniem fasady wzniesiono czworoboczną, dwukondygnacyjną wieżę, której górną część nadbudowano w 1959 roku. Dach nawy głównej i kaplic bocznych jest dwuspadowy, pokryty blachą ocynkowaną.

Gmina Klembów w XIX wieku wchodziła w skład powiatu Radzymińskiego. W 1916 r. części gminy Klembów utworzono gminę Tuszcz. W 1916 zlikwidowano powiat radzymiński, a gminę Klembów w części przydzielono do powiatu warszawskiego, a w części do powiatu mińsko-mazowieckiego. Dopiero wiosną 1919 reaktywowano powiat radzymiński. Od 27 października 1939 Klembów należał administracyjnie do dystryktu warszawskiego Generalnego Gubernatorstwa. Przeprowadzono nowe zmiany admini-

stracyjne, przyłączając m.in. powiat radzyński do warszawskiego. Jedną z jego części stanowiła jednostka "Warszawa Wieś-radzyński". Ze względu na znaczną odległość siedziby starosty warszawskiego do tejże jednostki, Niemcy utworzyli w Radzyminie tzw. Landkomisariat. Objął on swym zasięgiem Klembów. Po II wojnie światowej przywrócono w dawnych granicach powiat radzyński. W 1952 roku siedzibę starostwa przeniesiono z Radzymina do przerastającego go Wołomina. Gmina Klembów znalazła się w powiecie wołomińskim. Powiat wołomiński zlikwidowano w 1975 i przywrócono w 1999 w związku z kolejnymi reformami administracyjnymi.

Zabytki w gminie Klembów

Kościół par. p.w. św. Klemensa

Kościół został pobudowany w 1829 r., następnie przebudowano go w latach 1885-1894 według projektu W. Kamieńskiego. W czasie tych prac zostały dobudowane prezbiterium z zakrystią i skarbcem oraz dwie kaplice po obu stronach nawy. Powstał kościół jednonawowy, który wraz z kaplicami tworzy kształt krzyża łacińskiego. W skład wyposażenia kościoła wchodzi m.in.:

- neobarokowy ołtarz główny z połowy XIX wieku z drewnianymi figurami świętych Piotra i Kazimierza Królewicza,
- obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem z pocz. XVII w srebnej sukience z XIX w,
- w górnej części ołtarza figury św. Franciszka i Dominika,
- obraz Matki Bożej Tondo,
- dwa ołtarze drewniane w transepcie z k. XIX w - obraz św. Franciszka – autor M.Brunn 1912r. i Św. Rodzina,
- dwa ołtarze neobarokowe z końca XIX w.

Cmentarz rzym.-katolicki (najstarsza część)

Zespół pałacowy, złożony z pałacu i parku w Woli Rasztowskiej

Pałac wybudowany w roku 1680 na polecenia rodziny Łuszczewskich. Stanowił siedzibę myśliwską króla Jana III Sobieskiego. W latach późniejszych pałac kilkakrotnie zmieniał właścicieli. W roku 1930 majątek przeszedł w posiadanie Maurycego Szmyta drogą kupna od poprzedniego właściciela rodziny Młockich. Pałac został przebudowany

w międzywojniu między innymi poprzez usunięcie części piętra i zmianę układu pomieszczeń. W latach 1941-43 pałac był niszczony w wyniku działań wojennych. Po 1945 roku majątek przeszedł w posiadanie Centralnego Zarządu Radiostacji i Telewizji. W latach 1951-53 ruiny dawnego pałacu zostały rozebrane i na jego fundamentach powstała zupełnie nowa budowla. Murowany z cegły i otynkowany, podpiwniczony, piętrowy, z poddaszem przykrytym dachem czterospadowym o połaciach krytych dachówką ceramiczną. Całość skomponowana w duchu baroku.

Kapliczki

Na terenie gminy jest wiele kapliczek i krzyży przydrożnych, m.in:

- kaplica Matki Bożej u Sióstr w Ostrówku,
- kapliczka neogotycka wzniesiona dla upamiętnienia Powstania Styczniowego 1863 r. w lesie w Orzeszniku – wpisana do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków
- kapliczka z XIX w. w Rasztowie – wpisana do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków
- murowana kapliczka w Krzywicy,
- ponad 100-letnia murowana kapliczka z figurą św. Marka Ewangelisty w Lipce,
- kapliczka w Karolewie.

Pomniki i mogiły

- Klembów - epitafium generała i tablica pamiątkowa ufundowana w 170 rocznicę śmierci (25.02.1830 r.) gen. Franciszka Żymirskiego, znajduje się w kościele,
- Ostrówek - Krzyż Polskiej Organizacji Wojskowej na budynku szkoły upamiętniający rok 1918,
- Klembów – na cmentarzu parafialnym mogiła Bolesława Krzyżewskiego żołnierza poległego 14.08.1920 roku pod Miąsem,
- Klembów - płyta pomnikowa na cmentarzu parafialnym poświęcona mieszkańcom Klembowa poległym w latach 1939-1945,
- Ostrówek - tablica pamiątkowa na kaplicy cmentarnej poświęcona pomordowanym mieszkańcom w latach 1939-1956,
- Ostrówek - pomnik na terenie obozu NKWD.

Ciekawe postacie związane z gminą Klembów

Franciszek Żymirski (1779 - 1831) – generał polski, dowódca 2 dywizji piechoty, kawaler orderu Virtuti Militari. Brał udział w insurekcji kościuszkowskiej. Skończył ją w randze porucznika, co z uwagi na brak koneksji rodzinnych i młodość dobrze świadczy o zdolnościach wojskowych Żymirskiego. W Bitwie Grochowskiej ranny, zniesiony z pola walki, zmarł w lazarecie przy ul. Miodowej w Warszawie.

Maria Faustyna Kowalska ZMBM, właśc. Helena Kowalska (1905 - 1938) – święta Kościoła katolickiego, zakonnica ze Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, mistyczka, stygmatyczka i wizjonerka. Znana przede wszystkim, jako głosicielka kultu Miłosierdzia Bożego i autorka Dzienniczka, w którym opisała swoje duchowe i mistyczne doświadczenia. Pracowała przez rok w Ostrówku.

Maksymilian Maria Kolbe – przez pewien okres swego życia zakonnego pracował w Ostrówku jako kapelan Zgromadzenia Sióstr Rodziny Marii. W miejscowej parafii przechowywany jest jako relikwia jego różaniec.

Wacław Lachman – muzyk, kompozytor i dyrygent, twórca Towarzystwa Śpiewaczego „Harfa” – przez znaczną część swego życia mieszkał w Ostrówku. Był postacią bardziej znaną w kraju i na świecie, niż w miejscowości, w której mieszkał. Jego imieniem jest nazwana jedna z ulic Ostrówka.

Gen. Konstanty Marian Dowbór-Muśnicki – starszy brat gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego; oficer zawodowy rosyjskiej piechoty. W czasie I Wojny Światowej dowodził 14 Syberyjską Dywizją Piechoty. Po rewolucji lutowej 1917 aktywnie działał w Związku Wojskowych Polaków. Po uzyskaniu zgody na utworzenie I Korpusu Polskiego w Rosji (na Wschodzie) pomagał przy jego organizacji. W krytycznych dniach wojny polsko-bolszewickiej 1920 zgłosił się do Wojska Polskiego. W okresie międzywojennym osiadł w Ostrówku.

Marian Gotowiec – syna Jana, urodzony w Młynarzach, mieszkaniec wsi Krusze. W czasie II wojny światowej związany ze Stronnictwem Ludowym „Roch”. Był współorganizatorem i komendantem obwodu Batalionów Chłopskich.

INFRASTRUKTURA

Mieszkalnictwo

Gmina Klembów posiadała w 2014 roku 7 mieszkań komunalnych, jest ich o 11 mniej niż w roku 2009. Od 2009 roku systematycznie rośnie liczba wybudowanych w gminie mieszkań oraz ich powierzchnia użytkowa. Ogólna liczba mieszkań w gminie wynosiła w 2014 roku 2703.

Tabela 15. Zasoby mieszkaniowe (m²)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
zasoby mieszkaniowe gminy (komunalne)						
mieszkania ogółem	18	-	-	-	13	7
powierzchnia użytkowa mieszkań	658	-	-	-	616	bd
zasoby mieszkaniowe						
mieszkania	2682	2580	2602	2638	2674	2703
izby	11234	10963	11092	11294	11503	11671
powierzchnia użytkowa mieszkań	236139	230838	233931	239055	244368	248960

Źródło: BDL GUS

W badanym okresie, czyli od 2009 roku do 2014 roku, powierzchnia mieszkań sukcesywnie się zwiększała. W 2009 roku średnia powierzchnia mieszkania wynosiła 88,04 m², rok później o 1,43 m² więcej, w 2011 – 89,9 m², a w 2012 - 90,62 m².

Tabela 16. Wyposażenie mieszkań w instalacje % za rok 2014

Jednostka terytorialna	Wodociąg	Ustęp spłukiwany	Łazienka	Centralne ogrzewanie	Gaz sieciowy
Klembów	82,5	81,6	79	71,8	53,2

Źródło: BDL GUS

W 2014 roku w gminie Klembów w wodociąg było wyposażonych 82,5% mieszkań. Trochę mniej mieszkań, bo 81,6% wyposażonych jest w ustęp spłukiwany. Najslabiej wygląda wyposażenie w gaz sieciowy – nieco ponad połowę mieszkań posiada instalację gazową.

Infrastruktura komunalna

Tabela 17. Urządzenia sieciowe

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wodociągi							
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	5,6	5,6	5,6	22,2	22,8	31,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	99	99	99	384	382	626
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	627	639	645	1642	1650	1865
Kanalizacja							
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	29,6	29,6	29,6	31,6	31,6	31,6
ścieki odprowadzone	m ³	106,0	145	150	122	152,0	143
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2830	2883	2911	2947	2978	3000
Sieć gazowa							
długość czynnej sieci ogółem	m	92105	93035	94585	95281	96218	bd
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	1609	1641	1705	1741	1784	bd
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.dom.	505	1220	590	1242	1248	bd
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	4539	4641	4706	5073	5108	bd

Źródło: BDL GUS

Z przedstawionych w tabeli 17 danych wynika, iż sieć wodociągowa w gminie Klembów była oddawana do użytkowania w 2012 roku. W 2009 roku było w gminie 5,6 km sieci wodociągowej, po czym długość wzrosła czterokrotnie w 2012 r. Duży wzrost długości i sieci nastąpił w 2014. Analizując liczbę przyłączy wodociągowych widać, iż ich liczba w 2012 r. również wzrosła czterokrotnie – w 2009 roku było 99 podłączeń, zaś w 2012 liczba wzrosła do 384 również znaczny wzrost nastąpił w 2014 roku. W 2013 roku 2978 korzystało z sieci wodociągowej, co stanowiło 17,4% ogółu ludności. W latach 2009-2011 z wodociągów korzystało natomiast tylko 6,9% ogółu ludności. W latach 2009 –

2011 długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 29,6 km. W roku 2012 wzrosła do 31,6 km. Z każdym rokiem rosła też liczba osób korzystających z kanalizacji. W 2009 roku z tego udogodnienia korzystało 2830 osób, a w 2013 roku 2987 osób. Liczba wzrosła więc przez te lata o 157 osób. Wzrost liczby użytkowników powodował zwiększenie odprowadzonych ścieków. Wyjątkiem był rok 2012, kiedy to ich liczba znacznie zmalała. Ogólnie w badanych latach z kanalizacji korzystało ponad 31% ludności. Kolejnym udogodnieniem w gospodarce jest w gminie Klembów gaz. Cieszy się on sporym zainteresowaniem. Przez okres 5 lat, czyli od 2009 do 2013 doszło w gminie 4113 m sieci gazowej. Liczba odbiorców w 2013r. obejmowała ponad 50% mieszkańców.

II. 3. GOSPODARKA

Obszar gospodarka obejmował następujące zagadnienia:

- rynek pracy,
- rolnictwo,
- lokalna gospodarka.

RYNEK PRACY

Tabela 18. **Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci**

Ludność	2009	2010	2011	2012	2013	2014
w wieku przedprodukcyjnym	1970	2115	2103	2095	2117	2123
w wieku produkcyjnym	5844	5823	5891	5912	5943	5968
w wieku poprodukcyjnym	1290	1339	1373	1404	1433	1471

Źródło: BDL GUS

Największą grupę ludności stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym. W 2014 roku w wieku produkcyjnym w gminie Klembów było prawie 6 tys. mieszkańców. Najmniejszą grupą jest ludność w wieku poprodukcyjnym. Analizując przedstawione dane widać, iż społeczeństwo jest młode. W 2014 roku ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła zaledwie 15% ogółu.

Tabela 19. Bezrobocie rejestrowane w gminie Klembów w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	431	450	464	525	575	544
mężczyźni	osoba	275	273	279	336	370	317
kobiety	osoba	156	177	185	189	205	227
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	7,4	7,7	7,9	8,9	9,7	9,1
mężczyźni	%	8,9	8,8	8,9	10,7	11,7	10,0
kobiety	%	5,7	6,5	6,7	6,8	7,4	8,1

Źródło: BDL GUS

Stopa bezrobocia w gminie Klembów na koniec 2013 roku wynosiła ogółem ok. 6%, bezrobotnych było ogółem 575 osób (na 9493 mieszkańców), z czego 205 kobiet. W roku 2014 ogólna liczba bezrobotnych spadła o 31 osób, z czego kobiet było 227. Kobiety stanowiły w 2013 roku 35,6% bezrobotnych, a w 2014 – 41,7%. Największe bezrobocie w gminie występowało we wspomnianym już 2013 roku. Najmniejsze zaś przypadło na rok 2009, kiedy to wynosiło 7,4%. Badając cały okres od 2009 do 2013 roku stopa bezrobocia w gminie Klembów nieznacznie rosła z każdym rokiem, i tak w 2009 wyniosła już 7,4 %, w 2010 – 7,7%, w 2011 – 7,9%, w 2012 – 8,9%, a w 2013 – 9,7%. Z przedstawionych w tabeli danych wynika, iż w latach 2009-2014 dominowali jako bezrobotni mężczyźni. W 2014 roku mężczyźni stanowili 64,6% bezrobotnych, a np. w 2009 roku - 63,8%. W badanym przedziale czasowym od 2009 roku przybyło do 2014 roku 42 bezrobotnych mężczyzn. Kobiet bezrobotnych do 2014 roku przybyło natomiast 71. W 2014 roku zaledwie 9,7% bezrobotnych należało do osób w przedziale produkcyjnym, przewagę mieli mężczyźni, których było 11,7%. Udział bezrobocia w grupie produkcyjnej w poszczególnych latach jest porównywalny do ogólnego bezrobocia w gminie. Z każdym rokiem wzrastało. W roku 2009 zaledwie 7,4% bezrobotnych było w wieku produkcyjnym, z czego kobiety stanowiły 5,7%, czyli o 3,2% mniej niż mężczyźni.

STRUKTURA LOKALNEJ GOSPODARKI

Tabela 20. Podmioty gospodarcze

Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych						
podmioty gospodarki ogółem	553	617	672	688	707	726
sektor publiczny - ogółem	22	22	22	23	23	23
sektor prywatny - ogółem	531	595	650	665	684	703

Źródło: BDL GUS

Analizując gospodarkę w gminie Klembów należy zbadać dwa sektory – prywatny i publiczny. Od razu widać, iż w gminie dominuje sektor prywatny. W 2013 roku było ogólnie 707 podmiotów gospodarczych, z czego aż 96,7% należało do sektora prywatnego, zaś w 2014 roku ogólnie było 726 podmiotów gospodarczych. W 2014 roku przybyło w stosunku do roku poprzedniego 19 podmiotów gospodarczych. W badanym przedziale liczba podmiotów gospodarczych w gminie zwiększa się. Od 2009 roku przybyło do 2014 roku 173 podmioty. Liczba podmiotów publicznych od 2009 roku jest praktycznie na tym samym poziomie.

Tabela 21. Podmioty wg sektorów własnościowych

Podmioty	2014
sektor prywatny – ogółem, w tym:	703
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	612
sektor prywatny - spółki handlowe	28
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3
sektor prywatny – spółdzielnie	2
sektor prywatny – fundacje	2

Źródło: BDL GUS

Z wcześniejszych tabel wiemy już, iż w 2014 roku w gminie Klembów funkcjonowało ogółem 726 podmiotów gospodarczych, z czego aż 96,8% należało do sektora publicznego. W 2014 roku 31 podmiotów działało jako spółki, z czego 28 jako spółki handlowe, a trzy jako spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego. W 2014 roku spółki stanowiły łącznie 4,1% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w gminie, a co za tym idzie 4,2% przedsiębiorstw prywatnych.

Tabela 22. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych

Podmioty wg klas wielkości	2014
Ogółem, w tym:	707
0 - 9	675
10 - 49	31
Powyżej 249	1

Źródło: BDL GUS

Z przedstawionej tabeli wynika jednoznacznie, iż w 2014 roku najwięcej było podmiotów zatrudniających od 0 do 9 osób – stanowił to aż 95,5% ogółu podmiotów gospodarczych. 4,4% było natomiast podmiotów liczących od 10 do 49 pracowników. W ostatnim przedziale powyżej 249 zatrudnionych osób znajduje się tylko jedno przedsiębiorstwo.

Tabela 23. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych

Podmioty wg sekcji i działów PKD oraz sektorów własnościowych	2009	2010	2011	2012	2013	2014
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	15	22	21	20	19	14
górnictwo i wydobywanie	2	2	2	2	2	2
przetwórstwo przemysłowe	45	47	48	50	55	59
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	7	7	5	7	7
budownictwo	100	114	120	118	116	118
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	172	182	204	212	209	209
transport i gospodarka magazynowa	52	56	61	63	63	64
działalność związana z usługami gastronomicznymi	12	18	17	15	18	18
informacja i komunikacja	11	15	17	13	13	16
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12	12	12	11	10	10
obsługa rynku nieruchomości	6	6	6	6	6	6
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	29	30	38	42	47	55
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	23	26	27	30	34	39
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	7	7	7	7
edukacja	22	23	24	25	29	28
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6	10	13	16	18	19
działalność związana z kulturą i rozrywką	6	7	9	9	8	9
pozostała działalność usługowa	27	33	39	44	46	46

Źródło: BDL GUS

- wskaźnik: liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w 2014 roku [dane BDL GUS] - na 1000 mieszkańców w 2014 roku przypadło 74 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON.

- wskaźnik: liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w 2014 roku [dane BDL GUS] - na 1000 mieszkańców w 2014 roku przypadło 63 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

ROLNICTWO

Dane przedstawione w tabeli zostały zebrane podczas Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku. W przedstawionych danych wynika, iż w gminie Klembów było 1059 gospodarstw rolnych.

Tabela 24. **Liczba gospodarstw rolnych w 2010 (w szt.)**

Użytkowanie gruntów	
użytki rolne w dobrej kulturze	617
pod zasiewami	528
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	49
uprawy trwałe	20
sady ogółem	20
ogrody przydomowe	9
łąki trwałe	527
pastwiska trwałe	144
pozostałe użytki rolne	587
las i grunty leśne	551
pozostałe grunty	422

Źródło: BDL GUS

Z tego użytków rolnych w dobrej kulturze jest 58,3%. Pod zasiewami znajdowało się w 2010 roku 528 gospodarstw. Liczną grupę stanowią też łąki trwałe, było ich 527 sztuk. Aż 551 gospodarstw to lasy i grunty leśne. Najmniej wykazano ogródków przydomowych, a mianowicie 9 sztuk. Nieliczną grupę stanowią również uprawy stałe i sady – po 20 gospodarstw.

Tabela 25. Powierzchnia gruntów rolnych w 2010 (w ha)

Powierzchnia	
grunty ogółem	4959,59
użytki rolne ogółem	4190,38
użytki rolne w dobrej kulturze, w tym :	3427,92
pod zasiewami	1978,62
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	110,93
uprawy trwałe	8,35
sady ogółem	8,35
ogrody przydomowe	1,59
łąki trwałe	1172,44
pastwiska trwałe	155,99
pozostałe użytki rolne	762,45
las i grunty leśne	636,90
pozostałe grunty	132,32

Źródło: BDL GUS

Grunty rolne zajmowały w 2010 roku w gminie 4959,59 ha. Porównując to z ilością gospodarstw wynika, iż jedno gospodarstwo ma średnio 4,68 ha. Użytki rolne zajmują 4190,38 ha. Łąki i pastwiska trwałe zajmowały natomiast łącznie 1327,88 ha.

Tabela 26. Struktura wykorzystania gruntów w 2010 (w ha)

Rodzaj uprawy	ogółem	Zboża razem	zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ziemniaki	Uprawy przemysłowe	Buraki cukrowe	Rzepak i rzepik	Strączkowe jadalne	Warzywa gruntowe
powierzchnia	528	497	494	286	7	5	0	0	5

Źródło: BDL GUS

Uprawy w gminie Klembów zajmowały w 2010 roku ogółem 528 ha. Największą powierzchnię zajmują zboża – 497 ha, zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi zajmują natomiast 494 ha. Sporą powierzchnię, bo 286 ha zajmuje uprawa ziemniaków. Najmniejszą powierzchnię zajmują zas warzywa gruntowe i buraki cukrowe – po 5 ha każda uprawa.

Tabela 27. Struktura powierzchni gruntów w gospodarstwach w 2010 (w ha)

Wielkość gospodarstwa	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
powierzchnia	1521,79	1633,80	838,76	802,14

Źródło: BDL GUS

Analizując powierzchnie gruntów widać, iż w gminie najwięcej jest gospodarstw rolnych zajmujących powierzchnię od 5 do 10 ha. Stanowi to 32,9% wszystkich gruntów rolnych w gminie. W drugiej kolejności są gospodarstwa do 5 hektarów – zajmują one 1521,79 ha. Największe gospodarstwa, czyli powyżej 15 ha zajmują najmniejsza powierzchnię – 802,14 ha, czyli o 831,66 ha mniej niż gospodarstw w drugim przedziale.

Tabela 28. Struktura gospodarstw rolnych w zależności od powierzchni (w szt.)

Wielkość gospodarstwa	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
liczba gospodarstw	290	474	204	60	31

Źródło: BDL GUS

Przedziały gospodarstw rolnych podanych w ilościach pokrywają się pod względem ilości z przedstawioną wyżej powierzchnią. A mianowicie najwięcej jest gospodarstw do 5 ha – razem jest ich 764 (z tymi poniżej hektara), które zajmowały największą powierzchnię. Gospodarstwa do 5 ha stanowią 72% wszystkich gospodarstw. Patrząc na te dwie tabele wynika, iż jedno gospodarstwo w przedziale do 5 ha ma średnio 1,99 ha. Najmniej jest gospodarstw powyżej 15 hektarów – 31 sztuk, skoro zajmują łącznie 802,14 ha, to na jedno przypada średnio 25,8 ha. Dość liczną grupę stanowią także gospodarstwa w przedziale od 5 do 10 ha. Jest ich 204 sztuk, co stanowi 19,3% ogółu.

FINANSE SAMORZĄDOWE

Dochody gminy

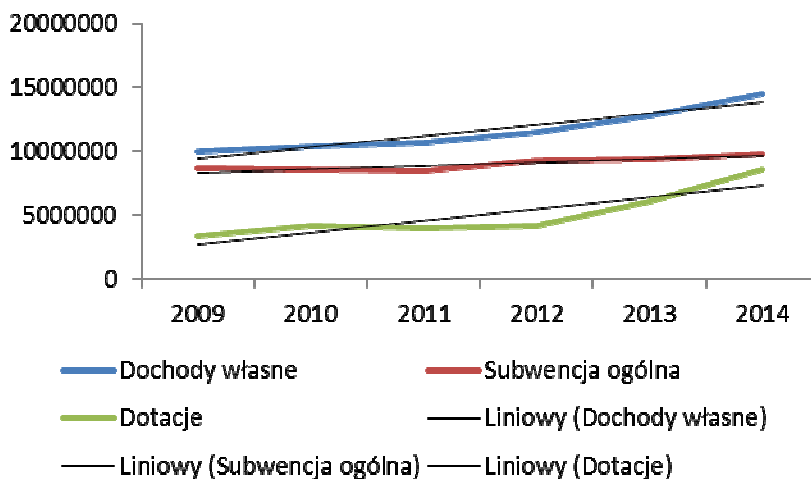
Tabela 29. Dochody budżetu gminy [zł]

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	21 956 906	23 162 734	23 050 215	24 917 742	28 325 131	32 858 214
dochody własne	9 973 246	10 400 145	10 682 215	11 518 815	12 791 137	14 522 522
subwencja ogólna	8 653 706	8 567 296	8 442 864	9 242 053	9 416 648	9 753 297
dotacje	3 329 953	4 195 293	3 925 136	4 156 874	6 117 345	8 582 395

Źródło: BDL GUS

Przedstawione dane wskazują, iż w okresie 2009 – 2014 dochody ogółem w gminie wzrastają z każdym rokiem. Ważnym elementem tego wzrostu jest zwiększanie dochodów własnych gminy. W 2009 roku dochody gminy wynosiły 9,97 mln zł, w 2013 o 2,83 mln zł więcej, a w 2014 roku o 4,53 mln więcej niż w 2009 roku. W 2014 roku gmina zwiększyła dochody aż o 1,7 mln zł w porównaniu do roku poprzedniego.

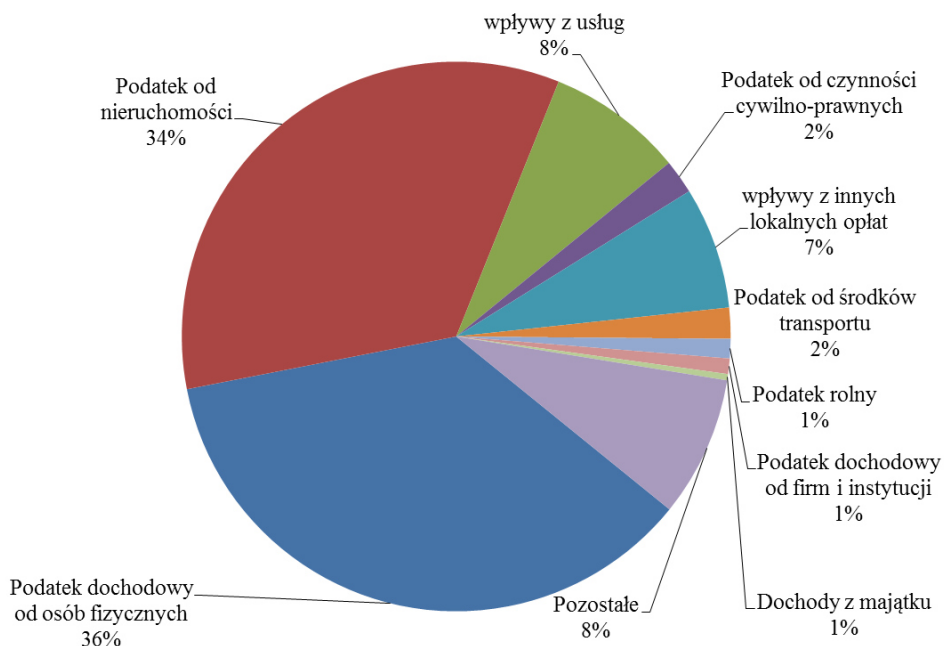
Rysunek 4. Zmiana dochodów gminy Klembów w latach 2009-2014

Źródło: BDL GUS

Pomimo tego wzrostu w 2014 roku dochody gminy składały się w 44% z dochodów własnych, subwencja wyniosła 30 % a dotacja 26 %.

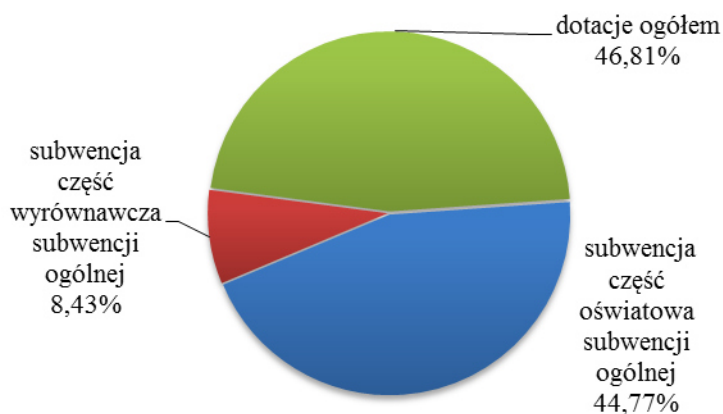
Rysunek 5. Struktura dochodów własnych w 2014 r.

Źródło: BDL GUS

Największą część dochodów własnych dla gminy w 2014 stanowił podatek od osób fizycznych w wysokości 5 241 489 zł. oraz podatek od nieruchomości 4 961 888 zł. Łącznie te dwie kategorie stanowiły 70% dochodów własnych gminy. Wpływy z usług wynoszące 1 165 313 zł stanowiły 8% dochodów. Wpływy z innych opłat lokalnych 1 042 687 zł stanowiły 7% dochodów.

Rysunek 6. Struktura dochodów zewnętrznych w 2014 r.

Źródło: BDL GUS

Struktura dochodów zewnętrznych gminy wygląda następująco. Największą część stanowią dotacje 46,81%. Następnie jest „subwencja część oświatowa subwencji ogólnej” 44,77%. Ostatnią częścią jest „subwencja część wyrównawcza subwencji ogólnej” 8,43%.

Wydatki gminy Klembów

Tabela 30. Wydatki budżetu w latach 2009 - 2014 [w mln zł]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	24,5	24,1	26,2	28,7	27,1	37,8
wydatki majątkowe ogółem	5,9	4,9	5,4	6,6	3,2	12,8
wydatki majątkowe inwestycyjne	5,9	4,9	5,4	6,6	3,2	12,8
wydatki bieżące ogółem	18,6	19,2	20,8	22,1	23,9	25,0
wydatki bieżące na wynagrodzenia	7,7	8,4	9,1	9,6	10,0	10,2
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	1,4	1,5	1,6	1,8	1,9	2,0
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	3,9	4,3	4,8	5,0	5,8	6,5
dotacje ogółem	1,1	0,7	0,8	1,0	0,9	0,9
świadczenia na rzecz osób fizycznych	3,5	3,4	3,5	3,4	3,7	3,8
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	13,7	14,9	16,1	17,1	18,8	19,9
wydatki na obsługę długu (bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	0,1	0,2	0,3	0,5	0,5	0,4

Źródło: BDL GUS

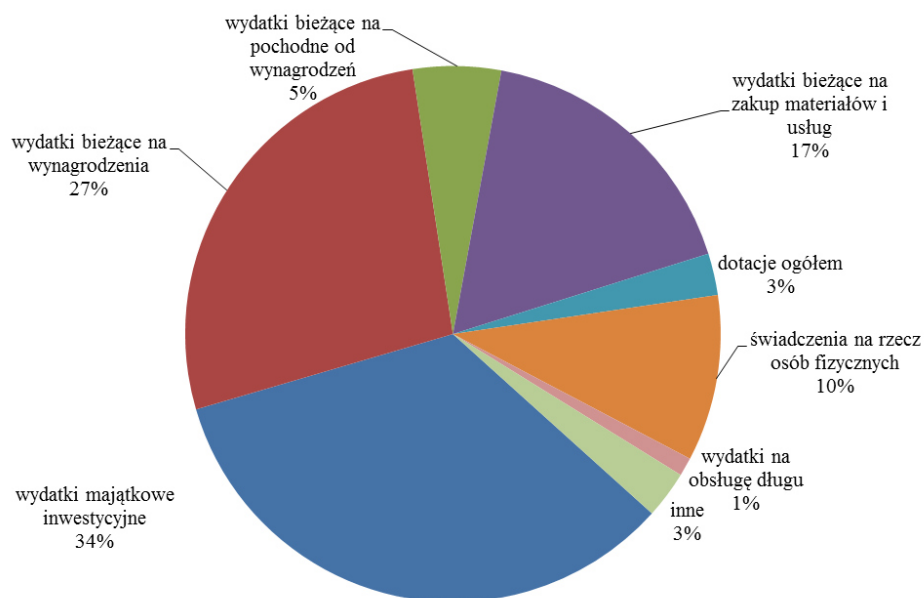
Z powyższej tabeli zaobserwować można stały trend wzrostu ogólnych wydatków z 24,5 mln zł w roku 2009 do 37,8 mln zł, w roku 2014. Wzrastały także wydatki bieżące. W roku 2009 na bieżące wydatki przeznaczyły 13,7 mln zł, a roku 2014 było to już 19,9 mln zł. Wydatki majątkowe zachowywały się fluktuacyjnie wahając się w latach 2009-2013 w przedziałach od 3,2 mln w 2013 r. do 6,6 mln w 2012 r.. Nagły wzrost wydatków majątkowych na cele inwestycyjne nastąpił w 2014 roku był to wzrost czterokrotny względem roku 2013 i prawie dwukrotny względem roku 2012. Związane było to z dużym wzmoczeniem rozbudowy infrastruktury w okolicy. Wydatki majątkowe na cele inwestycyjne w 2014 roku wyniosły aż 12,8 mln zł.

Bardzo ciekawy jest rozkład procentowy struktury wydatków. W roku 2009, 76% na wydatki bieżące, a na wydatki majątkowe inwestycyjne 24%. W latach 2010-2011 było to odpowiednio 80% do 20%. Następnie trend się umocnił w roku 2013, kiedy to na bieżące wydatki przeznaczono aż 88% wydatków, a na inwestycje „tylko” 12%.

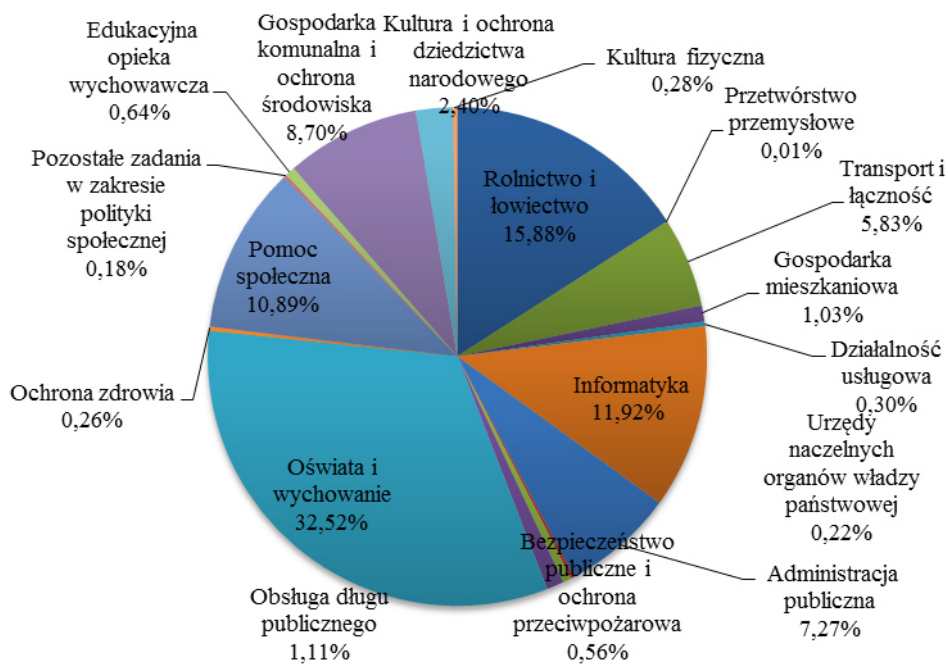
Przełamanie nastąpiło w roku 2014, kiedy to inwestycje stanowiły „aż” 34% wydatków do 66% przeznaczonych na cele bieżące.

Rysunek 7. **Struktura wydatków gminy Klembów w 2014 r.**

a) według rodzaju

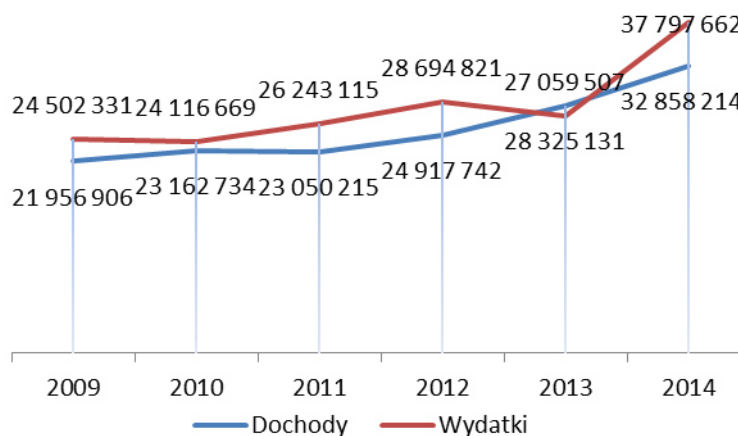
b) według dziedzin

Źródło: BDL GUS

W 2014 roku wydatki bieżące gminy wynoszące ponad 25 mln złotych stanowiły 66%, natomiast wydatki majątkowe wynoszące 12,7 mln stanowiły 34%. Wśród wydatków bieżących największą część stanowiły wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, wynoszące ponad 12 mln zł. Biorąc pod uwagę dziedziny wydatków, największe wydatki były związane z oświatą 12,3 mln zł. Następnie związane z pomocą społeczną 4,3 mln oraz administracją publiczną 2,7 mln zł. Na kulturę i biblioteki wydatkowano 906 tys. zł, a na kulturę fizyczną 105 tys. zł.

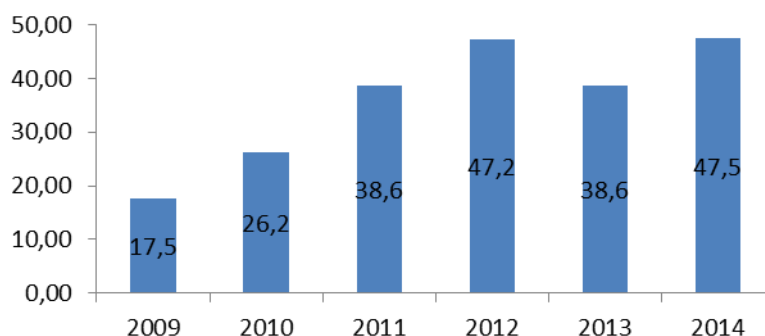
Rysunek 8. **Dochody i wydatki gminy Klembów**

Źródło: BDL GUS

Gmina prowadzi stabilną gospodarkę finansową. W latach 2009-2014 wydatki przekraczały dochody (z wyjątkiem roku 2013). W związku z tym gmina posiada zadłużenie. Zadłużenie gminy systematycznie w latach 2009-2014 wzrastało. W 2014 roku wynosiło 47,5 %. Z tytułu obsługi zadłużenia gmina wydała w 2014 roku 420 200 zł.

Rysunek 9. **Zadłużenie gminy Klembów**

Źródło: BDL GUS

Gmina korzystała z dotacji unijnych w okresie 2007-2013, realizując przedsięwzięcia z różnych programów operacyjnych.

Tabela 31. **Projekty realizowane przez gminę Klembów**

Tytuł projektu	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]
Ochrona ekosystemu Zalewu Zegrzyńskiego przez budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji gminy Klembów	17 431 929.90	10 020 121.65
Rozwój dostępu do Internetu w Gminie Klembów dla mieszkańców zagrożonych wykluczeniem cyfrowym	6 927 609.45	6 927 609.45
Internet szansą rozwoju Gminy Klembów	1 672 478.46	1 519 653.98
Ochrona ekosystemu Zalewu Zegrzyńskiego poprzez: 1) Budowę stacji uzdatnienia wody i sieci wodociągowej w miejscowości Klembów; 2) Rozbudowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Ostrówek."	5 180 084.26	1 497 524.63
Nowe możliwości - Nową szansą	703 350.00	682 249.50
Od bezradności do aktywności - wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie Klembów	701 582.10	627 620.74
"ABC Ekonomii Społecznej"	209 100.00	209 100.00
"Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów kl.I-III Gminy Klembów" / Zespół Ekonomiczno Administracyjny Szkół i Placówek Oświatowych w Klembowie	204 103.00	204 103.00
Nowe kompetencje-nowe możliwości / Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Kruszu	209 424.00	178 010.40
Razem z babcią i dziadkiem/Gminny Ośrodek Kultury w Klembowie	50 000.00	50 000.00
"Klembowskie inicjatywy edukacyjne"	49 930.00	49 930.00
"Ruszaj – Zielone!"	43 700.00	43 700.00

<http://www.mapadotacji.gov.pl/>

II.4. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW GMINY

Problem to nieakceptowana sytuacja uniemożliwiająca utrzymanie lub osiągnięcie pożądanego stanu. Problem to także nieakceptowany skutek oddziaływania wewnętrznych lub zewnętrznych czynników rozwojowych.

OBSZAR POTRZEB SPOŁECZNYCH

Zdiagnozowane, podczas warsztatów, problemy dla obszaru społecznego:

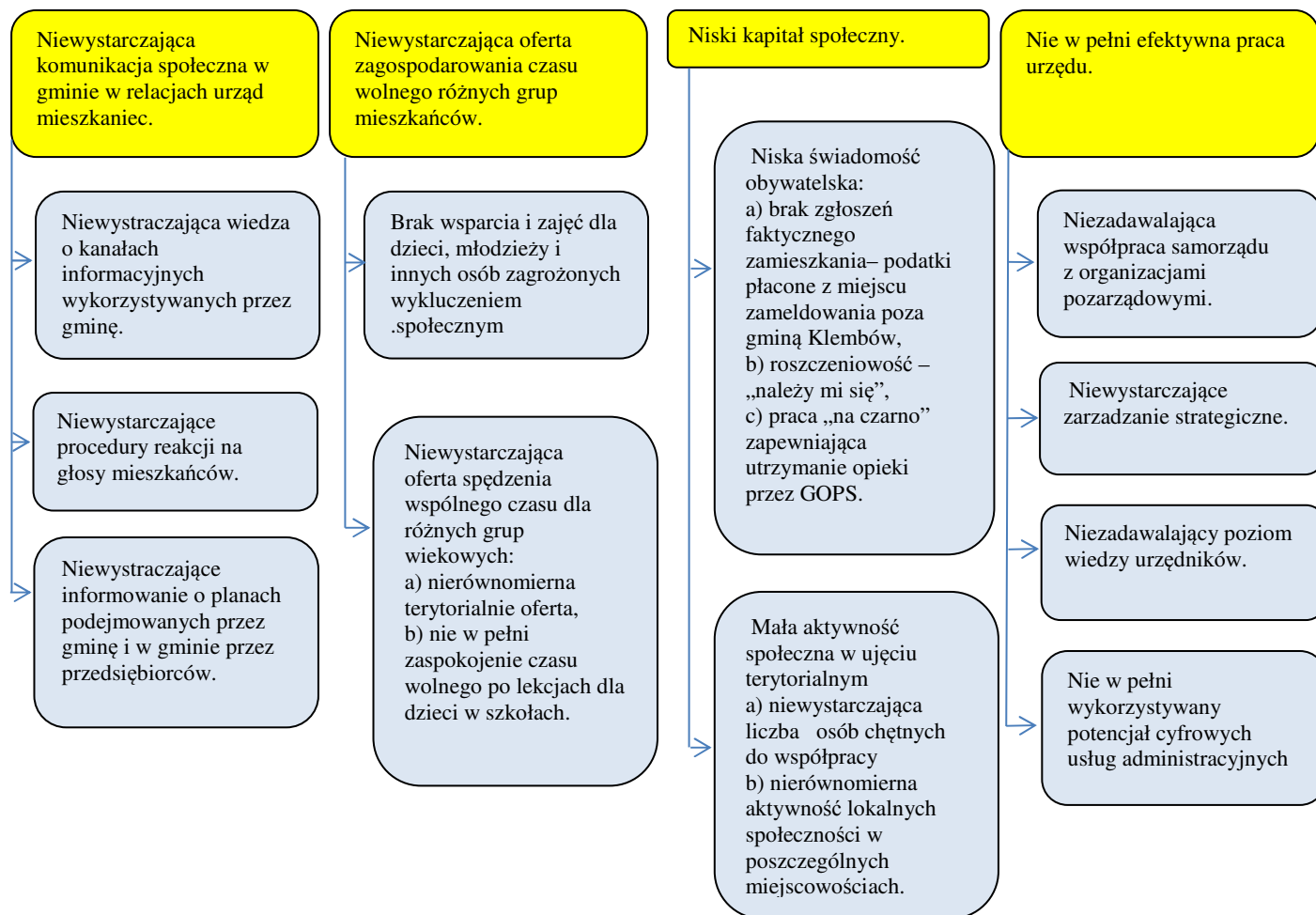
- brak zaufania mieszkańców do Urzędu Gminy („nie wierzę, że to, co zostanie zrobione będzie w porządku”),
- problemy mieszkańców i przedsiębiorców w komunikacji z gminą/urzędem – nieskuteczne powiadamianie mieszkańców o wydarzeniach, konsultacjach społecznych oraz problemy z uzyskaniem informacji formalnych w pojedynczych sprawach mieszkańców,
- brak gwarancji stabilności nieuciążliwego sąsiedztwa,
- problemy z różną interpretacją przepisów przez urzędników,
- niewystarczające wykorzystanie możliwości jakie daje e-administracja, zarówno przez urząd gminy jak i przez znaczny stopień wykluczenia cyfrowego mieszkańców,
- niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży,
- niewystarczająca oferta form spędzania czasu wolnego dla dorosłych,
- problem z zapewnieniem zajęć poza lekcyjnych w miejscowościach poza Klembowem,
- nierównomierne inwestowanie w ofertę zajęć kulturalnych, sportowych i innych rekreacyjnych dla mieszkańców na terenie gminy
- administracja nie wsłuchuje się w potrzeby mieszkańców,
- nierównomierna aktywność lokalnych społeczności w poszczególnych miejscowościach,
- mała aktywność społeczna mieszkańców, niskie zaangażowanie w życie społeczne i rozwiązywanie wspólnych problemów,
- niewystarczające zachęty do udziału w konsultacjach społecznych,
- małe zainteresowanie konsultacjami społecznymi wśród mieszkańców,
- słaba informacja dla mieszkańców o środkach UE i dotacjach,
- obawa mieszkańców przed rozszerzeniem działalności przez kopalnię piasku wynikające z sukcesywnego zwiększania obszaru działania kopalni,
- duże zagrożenie bezpieczeństwa pieszych i mieszkańców wynikające z nadmiernej prędkości pojazdów poruszających się po drogach,
- zaśmiecanie lasów przez mieszkańców, w tym lasów prywatnych,

- spalanie przez mieszkańców w domowych piecach śmieci, w tym odpadów niebezpiecznych,
- wylwanie nieczystości do rowów,
- wylwanie na pola gnojowicy¹,
- wylwanie na pola i do rowów zawartości szamb przydomowych (jest to zabronione prawnie),
- niski poziom świadomości i odpowiedzialności mieszkańców za zanieczyszczenie środowiska,
- niedostateczne działania urzędników przeciwdziałające zanieczyszczeniu i niszczeniu środowiska (w tym brak wizyt w terenie i kontroli),
- niszczenie rezerwatu Dębina na skutek zaniedbań w melioracji,
- włamania i kradzieże samochodów zostawianych przy stacjach kolejowych,
- brak wizji przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych na teren gminy; brak programu zachęt dla inwestorów,
- brak skutecznej kontroli i zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska: wysokie zanieczyszczenie lasów, wylwanie szamba, spalanie śmieci,
- nielegalna wycinka drzew,
- wycinka drzew w okresie chronionym dla ptaków (lęgi),
- brak poszanowania wspólnej gminnej własności mieszkańców,
- dewastacja i brak koszy ulicznych,
- dewastacja obiektów publicznych udostępnianych wszystkim mieszkańcom: placów zabaw, boisk, przystanków,
- pogarszający się poziom bezpieczeństwa mieszkańców wynikająca z braku utwardzonych poboczy, chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia,
- niedostateczne wsparcie dla młodzieży uzdolnionej – brak stypendiów,
- brak wsparcia i zajęć dla dzieci, młodzieży i innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (świetlice wiejskie powinny służyć integracji społecznej z osobami wykluczonymi lub zagrożonym wykluczeniem społecznym).

Wymienione przez uczestników warsztatów problemy, zostały uporządkowane i zaprezentowane w postaci drzewa problemów na rysunku 10.

¹ Wylwanie gnojowicy na pola powinno odbywać się zgodnie z Dyrektywą Azotanową i Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej oraz polskim Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej. Nie ma informacji aby w Gminie Klembów praktyka wylwania gnojowicy nie była zgodna z przepisami prawa. Niezależnie od tego, ponieważ jest to proceder bardzo uciążliwy dla mieszkańców, zapis na ten temat znalazł swoje miejsce w zdiagnozowanych problemach Gminy.

Rysunek 10. Drzewo problemów obszaru potrzeb społecznych

Źródło: Opracowanie własne

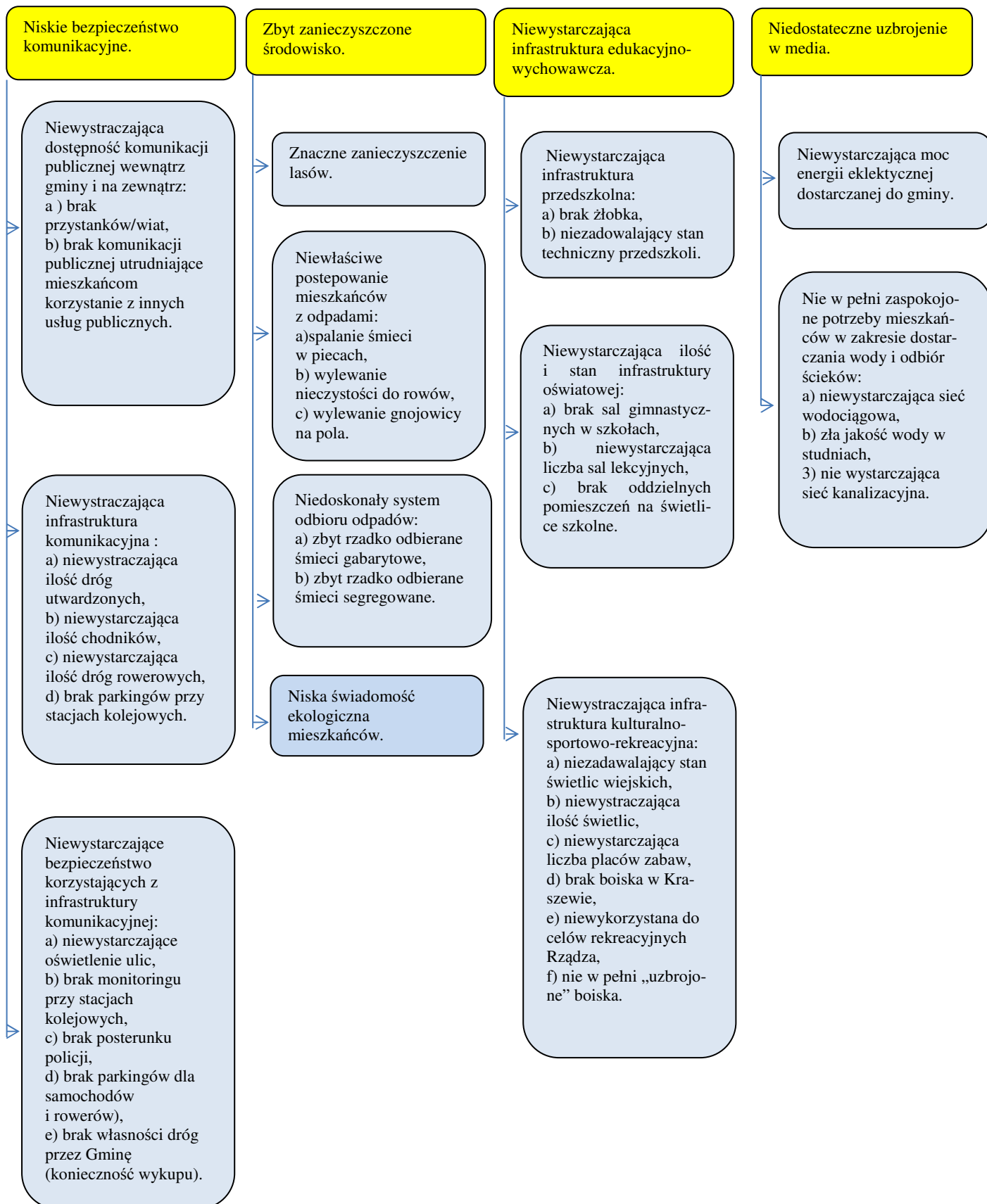
OBSZAR POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW

Zdiagnozowane, podczas warsztatów, problemy dla obszaru społecznego,:

- pomimo zapewnienia miejsc dla wszystkich chętnych dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych – różne warunki opieki dla dzieci 4 i 5 letnich w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych,
- za mało świetlic wiejskich (poza Paskiem, w którym znajduje się jedyna prawdziwa świetlica wiejska),
- złe warunki techniczne w świetlicach Roszczep i Krzywica,

- niewystarczająca liczba sal lekcyjnych w Dobczynie, Klembowie i Woli Rasztowskiej; w szczególności problem nasilił się za kilka lat,
- niewystarczająca liczba sal gimnastycznych (4 szkoły nie mają sal gimnastycznych Dobczyn, Krusze, Stary Kraszew, Wola Rasztowska),
- brak miejsc do organizacji zajęć kulturalnych i rekreacyjnych w części miejscowości Gminy,
- brak nowoczesnego boiska w Starym Kraszewie,
- potrzeba termomodernizacji i wymiany instalacji w zespole szkół w Ostrówku,
- brak posterunku policji w Gminie,
- brak sieci wodociągowej w 7 miejscowościach (na 17),
- poważne braki sieci kanalizacyjnej w Gminie, kanalizacji brakuje w 15 na 17 miejscowości,
- zanieczyszczenie rzek,
- zła jakość wody w miejscowościach które nie mają sieci wodociągowej,
- brak parkingów przy stacjach kolejowych w Dobczynie i w Klembowie,
- niewystarczająca ilość utwardzonych poboczy,
- brak poboczy przy stacji paliw płynnych w Emilianowie – wzrost zagrożenia komunikacyjnego dla mieszkańców wynikającego z dużej ilości pojazdów oczekujących na wjazd do stacji paliw,
- niewystarczająca ilość chodników przy głównych ulicach,
- niewystarczająca liczba dróg asfaltowych (okresowe uciążliwości błoto, kurz, doły),
- niedostateczne oświetlenie ulic (większość ulic wymaga oświetlenia, są takie które wymagają doświetlenia),
- duża liczba dzikich wysypisk śmieci obniżająca jakość środowiska i jakość życia mieszkańców,
- wysoki poziom zaśmiecenia lasów,
- brak konserwacji urządzeń melioracyjnych. Brak kontroli obowiązku konserwacji urządzeń melioracyjnych przez Starostwo,
- brak uregulowanego stanu własności dróg publicznych wskazanych w planach miejscowych (konieczność wykupu terenu przez Gminę),

Rysunek 11. Drzewo problemów obszaru potencjałów i zasobów

Źródło: Opracowanie własne

- nadpodaż terenów pod zabudowę mieszkaniową przy jednoczesnym niedostatku terenów inwestycyjnych. Na obszarach, które powinny być przeznaczone na inwestycje, np. na tereny przy szosie 634, są wyznaczone funkcje mieszkaniowe,
- niedostatek mocy prądu w sieci,
- wysoki poziom zaśmiecenia lasów,
- brak mieszkań socjalnych i chronionych,
- zaniedbanie miejsc pamięci (Pomnik Powstania Styczniowego, krzyże i kapliczki przydrożne),
- niedostateczne uzbrojenie terenów w media,
- zanieczyszczenie wód gruntowych wynikające z braku sieci kanalizacyjnej (przy wysokim poziomie wód gruntowych).

Wymienione przez uczestników warsztatów problemy, zostały uporządkowane i zaprezentowane w postaci drzewa problemów na rysunku 11.

OBSZAR GOSPODARCZY

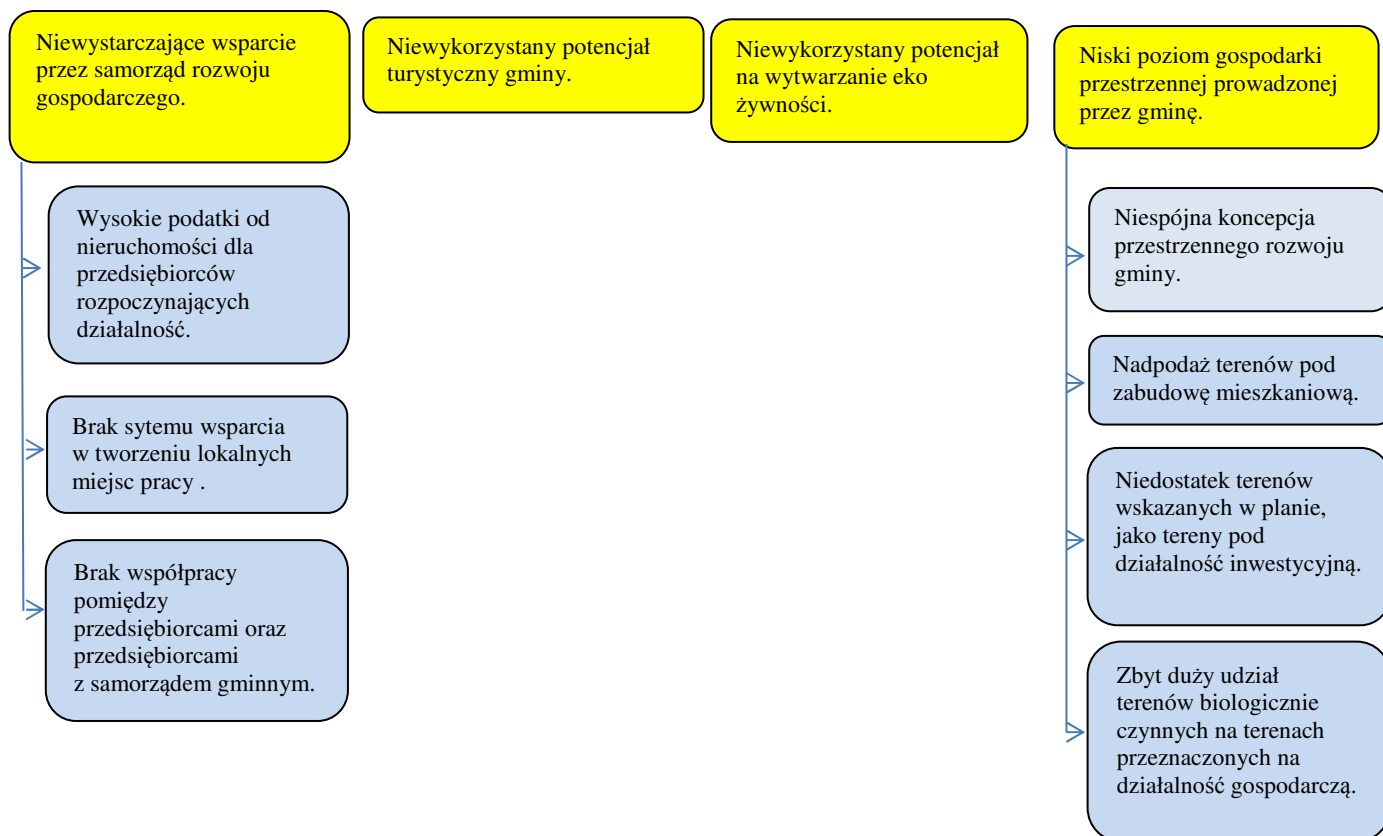
Zdiagnozowane, podczas warsztatów, problemy dla obszaru gospodarczego:

- brak wizji dotyczących tworzenia warunków do rozwoju gospodarczego na terenie gminy,
- niedostatek terenów wskazanych w planie, jako tereny pod działalność inwestycyjną,
- niedostateczne wyposażenie działek inwestycyjnych w media,
- zbyt długi czas oczekiwania na doprowadzenia prądu do posesji – ograniczone możliwości rozbudowy sieci przez zakład energetyczny utrudniający inwestowanie;
- wysokie podatki od nieruchomości,
- brak ulg w wysokości podatków od nieruchomości dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność,
- wyznaczenie terenów koło trasy w miejscowych planach zagospodarowania, jako tereny do zabudowy mieszkaniowe. W rzeczywistości nie ma zapotrzebowania na taką funkcję. Natomiast jest zapotrzebowanie na grunty przemysłowe i do prowadzenia działalności gospodarczej,

- konieczność aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania,
- niewystarczające działania gminy na rzecz wsparcia przedsiębiorców.

Wymienione przez uczestników warsztatów problemy, zostały uporządkowane i poniżej zaprezentowane w postaci drzewa problemów.

Rysunek 12. Drzewo problemów obszaru gospodarczego

Źródło: Opracowanie własne

II.5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to metoda diagnozy sytuacji w jakiej znajduje się dana jednostka.

Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- S - Strengths (mocne strony),
- W - Weaknesses (słabe strony),
- O - Opportunities (szanse),
- T - Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT służy do zbadania wewnętrznych i zewnętrznych **czynników** mających istotny wpływ na rozwój badanej organizacji/samorządu. Wskazuje mocne i słabe strony gminy (**czynniki wewnętrzne**) oraz szanse i zagrożenia (**czynniki występujące w otoczeniu**).

OBSZAR POTRZEB SPOŁECZNYCH

Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- chętni do działania mieszkańcy (grupa liderów); - stowarzyszenia i organizacje pozarządowe; - działalność gminnego ośrodka kultury; - historia gminy, historyczne tradycje gminy; - bogata oferta imprez szkolnych; - sprawne i skuteczne zarządzanie lokalnym samorządem; - bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w szkołach (szkoły wolne od używek); - młodzi rodzice są gotowi do podejmowania konkretnych działań skierowanych na ich potrzeby (rozwiązywania problemów wychowawczych);	- praca „na czarno”, zapewniająca utrzymanie opieki przez GOPS; - brak miejsc spotkań dla mieszkańców (typu klub, pub, restauracja, gospoda); - brak osób chętnych do społecznego angażowania się w rozwiązywanie problemów i realizację projektów; - za mało bezpłatnych zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych; - dominujące postawy roszczeniowe mieszkańców – „należy mi się”; - niedostatek oferty edukacyjnej dla rodziców związanej z wychowaniem dzieci; - niedostateczne środki na organizację imprez i działania dodatkowe w zakresie edukacji; - niewystarczająco skuteczny przepływ informacji gmina – mieszkańcy; - niska świadomość mieszkańców związana z ochroną środowiska i jego znaczenia dla jakości życia; - podziały społeczeństwa (zbyt mała integracja na poziomie gminy, dominuje integracja wewnątrz poszczególnych miejscowości i antagonizmy pomiędzy nimi); - brak wiedzy i umiejętności mieszkańców i organizacji pozarządowych związanych

	z pozyskiwaniem środków zewnętrznych;
Czynniki występujące w otoczeniu	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- upamiętnienie miejsc historycznych – turystyka (wykorzystanie domu siostry Faustyny); - wzrost liczby napływowych mieszkańców; - ujawnienie „meldunkowe” lub przekonanie mieszkańców do płacenia podatków w Klembowie; - pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych;	- brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców dotyczącego bezpiecznego sąsiedztwa; - obawa mieszkańców przez rozszerzeniem działalności przez kopalnię piasku; sukcesywne powiększanie terenu działania kopalni piasku; - dopuszczone prawem wylewanie gnojowicy na pola – trudno jest udowodnić działanie poza prawem, np. dolewanie zawartości szamb, czy wylewanie gnojowicy do cieków wodnych;

OBSZAR POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW

Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- bliskość Warszawy; - mikroklimat; - dobre tereny pod rozwój rekreacji; - ścieżki ekologiczne, trasy rowerowe, trasy konne, miejsca do wędkowania, kajaki; - dobre miejsce do mieszkania, „klimatyczne”; - mocno rozwinięta sieć szkół; - duży obszar terenów naturalnych; - sąsiedztwo Radzymina i Wołomina; - rezerwat przyrody Dębina; - dostępność pracowników; - dom Św. Faustyny; - orlik, boiska, place zabaw; - rzeka Rządza i piękne tereny wokół;	- zanieczyszczenie wód gruntowych; - zanieczyszczenie rzek; - wysychanie rzek; - niedostatecznie rozwinięta komunikacja wewnątrz gminy; - niedobór placówek kulturalnych i rekreacyjnych; - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura wodna, kanalizacyjna; - niedostatecznie rozwinięta infrastruktura gastronomiczna; - braki w infrastrukturze (drogi, kanalizacja, chodniki, oświetlenie); - niewykorzystane możliwości na rozwój rekreacji dla mieszkańców; - za mało dróg rowerowych; - niedostateczna, niejednolita promocja gminy; - słaba dostępność usług związanych z kulturą i sportem; - wysokie koszty utrzymania infrastruktury edukacyjnej, głównie szkół; - brak pieniędzy na dostosowanie szkół do obowiązujących standardów; - za mało oznaczeń drogowych – wpływa to na niższy poziom bezpieczeństwa drogowego; - niedostateczna jakość (częstotliwość

	trasy) połączeń komunikacji publicznej;
Czynniki występujące w otoczeniu	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- kolej, trasa s-8; - modernizacja linii PKP;	- sypialnia Warszawy (podział „nowi”/”starzy”); - znaczne ograniczenie funduszy unijnych na inwestycje potrzebne gminie; - wzrost zanieczyszczenia środowiska związany ze zwiększonym rozwojem i zwiększoną ilością zamieszkałych mieszkańców; - degradacja środowiska;

OBSZAR GOSPODARKA

Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dostępność lokalnych pracowników; - dobre tereny pod rozwój rekreacji oraz produkcji ekożywności; - dostępność terenów dla bezpiecznych inwestycji;	- brak informacji (mapy) dostępnych terenów inwestycyjnych, tak prywatnych jak i samorządowych i państwowych; - konieczność zmiany planu miejscowego; - brak zgłoszeń faktycznego zamieszkania – podatki płacone przez mieszkańców w miejscu zameldowania, poza gminą Klembów; - niewykorzystany potencjał na wytwarzanie ekożywności; - mało lokalnych miejsc pracy; - zbyt wysokie ceny, oczekiwane przez właścicieli za działki wynikające z przekonania o zapotrzebowaniu na tereny mieszkaniowe dla mieszkańców Warszawy;
Czynniki występujące w otoczeniu	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- wytwarzanie ekożywności; - pełniejsze wykorzystanie walorów turystycznych i rzeki Rządzy (spływ kajakowy, szlak wodny); - preferencje podatkowe dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą;	- skomplikowane procedury pozyskiwania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej; - znaczne ograniczenie funduszy unijnych na inwestycje potrzebne gminie;

CZĘŚĆ III. STRATEGICZNA - CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE, ZADANIA WDROŻENIOWE

III.1. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWOJU GMINY KLEMBÓW

Założenia do planu strategicznego stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego sformułowania planu i są określone na początku opracowywania planu strategicznego.

1. Zgodnie z założeniami ustawy o planowaniu polityki rozwoju Strategia Rozwoju Gminy Klembów jest planowana na lata 2015-2020, z perspektywą do roku 2030.
2. Ze względu na okres programowania wsparcia projektów ze środków UE, przyjęto następujące okresy planowania dla poszczególnych zadań: 2016-2018, 2019-2022, 2023-2030.
3. Strategia jest opracowywana metodą uspołecznioną.
4. Przygotowanie Strategii Rozwoju Gminy Klembów i jej realizacja uwzględniała zasady zrównoważonego rozwoju.
5. Właścicielem strategii jest gmina Klembów.
6. Strategia ma służyć mieszkańcom gminy Klembów.
7. Strategia Rozwoju Gminy Klembów ma ułatwiać władzom Gminy utrzymanie głównych długookresowych kierunków rozwoju.
8. Realizacją Strategii kierują władze gminy Klembów.

III.2. WIZJA GMINY KLEMBÓW

Wizja – opis roli podmiotu i efektów jego działania w otoczeniu, jak podmiot chce być postrzegany. Wizja jest obrazem przyszłości, którą mieszkańcy Gminy chcą wykreować. Wizja przedstawia pożądany obraz w danym okresie. Jest opisem wizerunku gminy Klembów w odległej przyszłości, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań. Jest to koncepcja pewnego modelu w przyszłości. Powinna być ona motywująca, określając pozytywny obraz uwzględniający lokalne uwarunkowania.

Wizja Gminy Klembów do roku 2030

Gmina Klembów to bezpieczne, spokojne, czyste i komfortowe miejsce do zamieszkania i życia.

Największą wartością Gminy jest czyste środowisko naturalne, którego bogactwo różnorodności i walory zapewniają mieszkańcom gminy, gmin sąsiadujących i Warszawy możliwość czerpania radości z rekreacji na łonie przyrody.

O jakości życia przesądzają przyjazne, uczynne i otwarte na innych postawy mieszkańców. Życie w gminie jest bezpieczne i stabilne. Mieszkańcy mają zaufanie do siebie i do władz gminy, która zarządza nią w sposób skuteczny w poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Gmina wyróżnia się ilością lokalnych inicjatyw i zaangażowaniem mieszkańców w jej rozwój.

Przedsiębiorcy oferują atrakcyjne miejsca pracy, a rozwój lokalnego biznesu oparty jest o szacunek do środowiska i ludzi.

III.3. MISJA GMINY KLEMBÓW

Myślenie o rozwoju gminy podobnie jak strategiczne myślenie o rozwoju innych dziedzin życia gospodarczego i społecznego oraz planowanie działań sprzyjających takiemu rozwojowi wymaga odpowiedzenia sobie na kluczowe pytania:

- Po co to robimy i co jest naszą aspiracją?
- Jakie są obszary, w których chcemy skoncentrować swoje wysiłki?
- W oparciu, o jakie wartości działamy?
- Jakie standardy prowadzenia polityki rozwoju są dla nas istotne?

Pytania te odnoszą się w równym stopniu do firm, instytucji publicznych, jak i organizacji pozarządowych zastanawiających się nad swoim rozwojem, a odpowiedź na nie określa się, najogólniej, jako opis Misji lub precyzyjniej – poczucie Misji (ang. *sens of mission*). Zgodnie z takim ujęciem przedyskutowana została misja rozwoju gminy, która zgodnie z wykorzystanym w procesie strategicznym modelem Ashridge złożona jest z czterech elementów. Na misję rozwoju gminy składają się zatem:

- **podstawowy cel** – zasadnicza aspiracja rozwoju,
- **cele główne strategicznego rozwoju** (domeny),
- **wartości** – istotne z punktu widzenia rozwoju gminy wartości, to w co wierzymy,
- **standardy zachowań** – procedury, polityki i schematy działania.

Rysunek 13. Czteroelementowa misja rozwoju gminy

Tak określoną misję rozwoju, pomimo wyodrębnienia czterech elementów, należy postrzegać i odczytywać jako integralną całość. Misja w modelu Ashridge to główny cel wskazujący podstawowy kierunek działań, domeny strategicznego rozwoju – określające obszary koncentracji wysiłków, ale także wartości oraz standardy zachowań, które towarzyszą procesowi wyboru i realizacji zadań, wpisujące się w określone w celu i strategii główne kierunki rozwoju. W takim ujęciu misja stanowi „rdzeń” dokumentu Strategii, który kolejno wypełniany i uszczegółowiany jest (w kolejnych rozdziałach) poprzez zapisy priorytetów (celów strategicznych) / kierunków interwencji (celów operacyjnych) oraz zadań.

Funkcje misji:

- pozwala koncentrować się na istocie działania,
- pozwala dostosować działania do długookresowych celów,
- identyfikuje z podmiotem strategii, buduje lokalną tożsamość,
- przyciąga odbiorców oferty, promuje w otoczeniu.

III.4. CEL PODSTAWOWY – NADRZĘDNA ASPIRACJA GMINY KLEMBÓW

Cel podstawowy – nadrzędna aspiracja to obraz przewodni podmiotu strategii. To najczęściej jedno lub kilkudzaniowa deklaracja określająca najwyższego poziomu cel, sens i powód oraz główne pola działania podmiotu strategii, często też zawiera najogólniejszą koncepcję działania.

Cel podstawowy – nadrzędna aspiracja Gminy Klembów

Gmina oferuje najlepsze na Mazowszu warunki życia dla mieszkańców. Walory naturalnego środowiska, przestrzeń, cisza, lasy i rzeka oraz doskonała komunikacja z Warszawą zapewniają elitarnie miejsce do mieszkania. Klembów jest otwarty dla inwestorów szanujących środowisko naturalne i oferujących swoje miejsca pracy mieszkańcom. Ceniąc zrównoważony rozwój na pierwszym miejscu w Klembowie stawiamy mieszkańców.

III.5. STANDARDY ZACHOWAŃ

1. Wszyscy są równi – szanujemy się wzajemnie.
2. Uczciwie traktujemy obowiązki obywatelskie (podatki, śmieci i otoczenie).
3. Podejmujemy dialog: to droga do rozwiązywania problemów. Prowadzimy dyskusje w kulturalny sposób.
4. Budujemy i podtrzymujemy zaufanie.
5. Uprzejmość i grzeczność. Traktujemy wszystkich tak jak sami chcielibyśmy być traktowani.
6. Przestrzegamy zasad kultury jazdy i przepisów drogowych.
7. Ludzie są pomocni, otwarci, uczciwi, nieobojętni na nieporządne zachowania.
8. Pozdrawiamy się „dzień dobry”.
9. Etyczne działania.
10. Wysoka jakość obsługi przez urzędników i podmiotowość.
11. Dbamy o wizerunek gminy.
12. Dbamy o środowisko i mienie gminy.
13. Prawo obowiązuje wszystkich tak samo.

III.6. WARTOŚCI

1. Uczciwość.
2. Godne życie.
3. Dziedzictwo, tradycja.
4. Bezpieczeństwo.
5. Zaufanie.

6. Transparentność.
7. Odpowiedzialność.
8. Obywatelskość.
9. Szacunek i tolerancja.

III.7. CELE GŁÓWNE I STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY KLEMBÓW

Wyboru celów głównych dla każdego z obszarów funkcjonalnych dokonana w oparciu o analizę przeprowadzoną podczas warsztatów diagnostycznych warsztatów strategicznych.

Przyjęta struktura celów

Obszar społeczny

Cel główny 1.	Silna, zintegrowana wspólnota mieszkańców
Cel strategiczny 1.1.	Zbudowanie systemu komunikacji społecznej zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji
Cel strategiczny 1.2.	Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników
Cel strategiczny 1.3.	Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne

Obszar potencjałów i zasobów gminy

Cel główny 2.	Budowa infrastruktury służącej środowisku, mieszkańcom i lokalnej przedsiębiorczości
Cel strategiczny 2.1.	Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym
Cel strategiczny 2.2.	Czyste środowisko naturalne
Cel strategiczny 2.3.	Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych

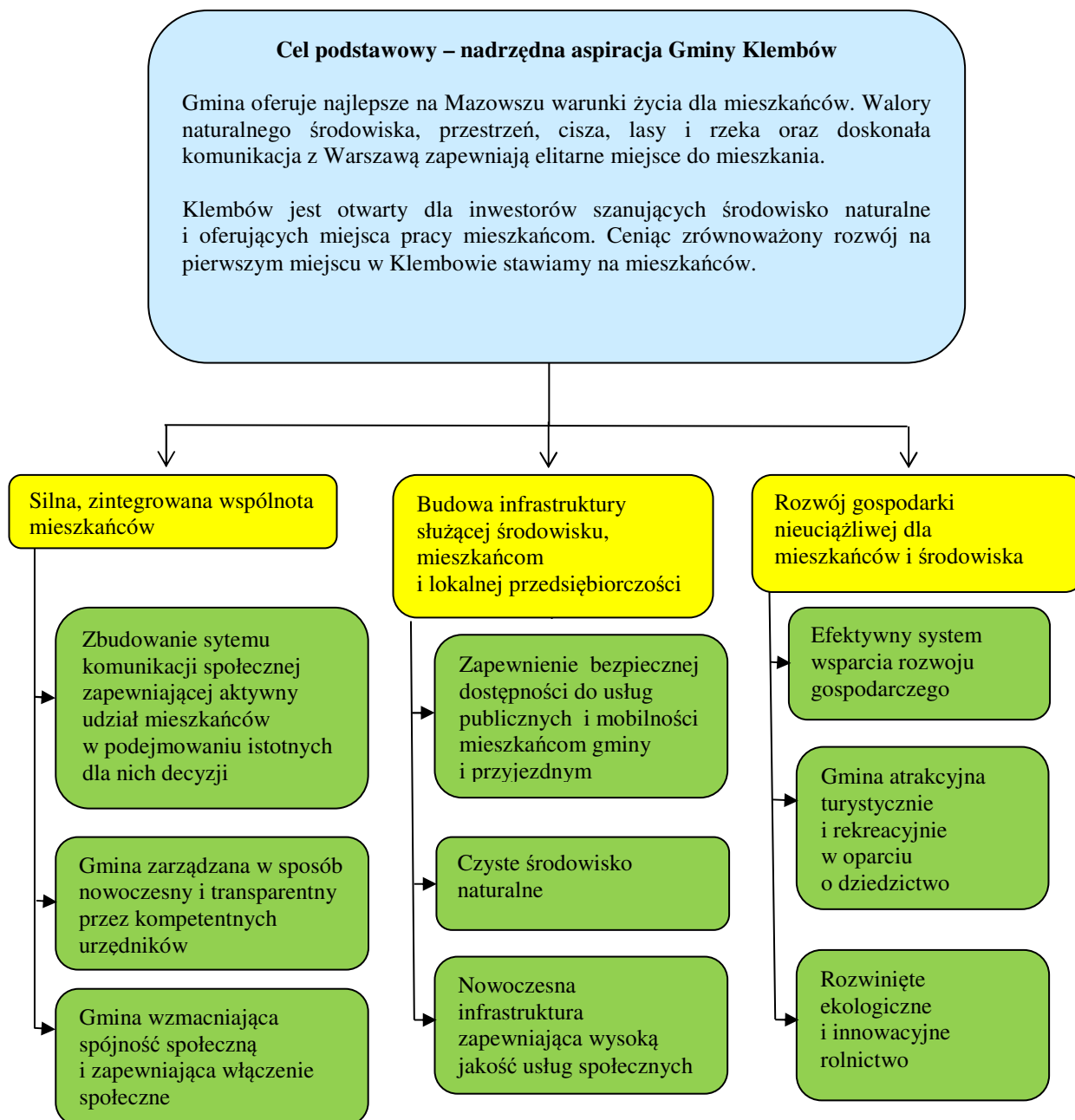
Obszar gospodarka

Cel główny 3	Rozwój gospodarki nieuciążliwej dla mieszkańców i środowiska
Cel strategiczny 3.1.	Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego
Cel strategiczny 3.2.	Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie w oparciu

o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Cel strategiczny 3.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo

Rysunek 14. Drzewo celów gminy Klembów

Źródło: Opracowanie własne

CZĘŚĆ IV. DZIAŁANIA OPERACYJNE

W tej części Strategii przedstawiono operacyjne plany działań dla trzech strategicznych obszarów uwzględniające cele główne (po co to robimy?), cele operacyjne (jak to robimy?) oraz zadania (co robimy?).

Plany działań można postrzegać jako swoistą nawigację w zakresie istotnych dla danego obszaru kierunków oraz sposobów ich osiągnięcia. W ramach planów skonstruowanych dla każdego z obszarów wskazano tzw. zadania priorytetowe. Założono, że zostaną one zrealizowane w pierwszym etapie osiągania celów strategii tj. do roku 2018. Są to te zadania, które w największym stopniu mogą wpłynąć na osiągnięcie założonych celów, a zatem wywołają (w sposób bezpośredni lub pośredni) realne zmiany warunkujące lokalny rozwój. Zadania scharakteryzowane zostały poprzez: podanie celów, które mają być zrealizowane, okres realizacji, beneficjentów projektu, instytucje/podmioty odpowiedzialne za realizację projektu oraz jego szacunkowy koszt.

W tabelach przedstawiających zadania zastosowano następujące skróty:

Wójt – W;

Asystent Wójta – AW;

Sekretarz Gminy – SG ;

Kierownik Referatu Ochrony Środowiska i Gospodarki Nieruchomościami - KROŚiGN;

Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury – DGOK;

Kierownik Referatu Inwestycji – KRI;

Kierownik Zakładu Gospodarki Komunalnej – KZGK.

IV.1. OBSZAR SPOŁECZNY

Cel główny 1. SILNA, ZINTEGROWANA WSPÓLNOTA MIESZKAŃCÓW

Cel strategiczny 1.1. **Zbudowanie systemu komunikacji społecznej, zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji.**

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
1.1.1.	Opracowanie i wdrożenie programu komunikacji społecznej	x			15 000	AW
1.1.2.	Promowanie istniejących kanałów informowania mieszkańców	x			2 000	AW

Cel strategiczny 1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
1.2.1.	Wdrożenie i rozwój e-Rady	x			50 000	SG
1.2.2.	Wdrożenie i rozwój e-administracji (e-urzędu), wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów	x			20 000	SG
1.2.3.	Rozwój społeczeństwa informacyjnego i przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu	x			30 000	SG
1.2.4.	Wdrożenie programu podnoszenia kwalifikacji przez pracowników gminnych instytucji	x			10 000	SG
1.2.5.	Aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego	x			200 000	KROŚiGN

Cel strategiczny 1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
1.3.1.	Opracowanie i wdrożenie programu zapewniającego atrakcyjną i rozłożoną równomiernie w sołectwach gminy ofertę zajęć dla seniorów	x			100 000	DGOK
1.3.2.	Opracowanie i wdrożenie programu zapewniającego atrakcyjną i rozłożoną równomiernie w sołectwach gminy ofertę zajęć dla dzieci	x			100 000	DGOK
1.3.3.	Opracowanie i wdrożenie programu dodatkowych zajęć w placówkach oświatowych	x			100 000	DGOK
1.3.4.	Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju czytelnictwa	x			2 000	Dyrektor Biblioteki Publicznej
1.3.5.	Organizowanie cyklicznych spotkań samorządu z organizacjami pozarządowymi	x			-	AW
1.3.6.	Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia dla liderów organizacji pozarządowych i liderów grup nieformalnych	x			20 000	AW

IV.2. OBSZAR POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY

Cel główny 2. BUDOWA INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ ŚRODOWISKU I MIESZKAŃCOM I LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

Cel strategiczny 2.1. **Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy oraz przyjezdnym.**

Cel operacyjny 2.1.1. Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.1.1.1.	Budowa drogi Krusze-Tłuszcz	x			1 800 000	KRI
2.1.1.2.	Budowa drogi Roszczep-Wola Rasztowska		x		800 000	KRI
2.1.1.3.	Wytyczenie i utwardzenie drogi Krzywica-Dobczyn	x			100 000	KRI
2.1.1.4.	Budowa drogi w Michałowie (ul. Długa)		x		2 000 000	KRI
2.1.1.5.	Budowa ul. Kolejowej w Ostrówku do drogi wojewódzkiej w Lipce (droga powiatowa)	x			300 000 – jako pomoc dla Powiatu Wołomińskiego	Powiat Wołomiński
2.1.1.6.	Budowa dróg w Ostrówku - ul. Skargi, Kościuszki, Warszawska, Felińskiego, Faustyny, Słoneczna	x	x		3 000 000	KRI
2.1.1.7.	Budowa dróg w Ostrówku – ul. 22 lipca		x		600 000	KRI
2.1.1.8.	Budowa dróg w Ostrówku – ul. Lachmana		x		600 000	KRI
2.1.1.9.	Budowa dróg w Woli Rasztowskiej - ul. Brzozowa		x		900 000	KRI
2.1.1.10.	Budowa dróg w Woli Rasztowskiej – dokończenie ul. Radiowej	x			400 000	KRI
2.1.1.11.	Budowa drogi w Nowym Kraśzewie – ul. Leśna		x		1 000 000	KRI
2.1.1.12.	Budowa chodnika Klembów-Sitki (przy drodze powiatowej)	x			500 000 jako pomoc dla Powiatu Wołomińskiego	Powiat Wołomiński
2.1.1.13.	Budowa chodnika -Klembów (ul. Słoneczna)		x		1 000 000	KRI
2.1.1.14.	Budowa chodnika -Ostrówek		x		1 000 000	KRI

	(ul. Koczorowskiej)					
2.1.1.15.	Budowa chodnika - Tuł (przy drodze wojewódzkiej II etap)	x			0	Zarząd Dróg Wojewódzkich
2.1.1.16.	Budowa chodnika – Pasek (ul. Wiśniowa, ul. Prymasa Tyśiąclecia)	x	x		1 500 000	KRI
2.1.1.17.	Budowa chodnika - Stary Kraszew przy drodze powiatowej (ul. Radzymińska, Słoneczna, Szkolna II etap)	x	x		500000 jako pomoc dla Powiatu Wołomińskiego	Powiat Wołomiński
2.1.1.18.	Budowa chodnika –Rasztów ul. Wspólna		x		1 000 000	KRI
2.1.1.19.	Budowa chodnika - Nowy Kraszew (przy drodze powiatowej)	x			100 000, jako pomoc dla Powiatu Wołomińskiego	Powiat Wołomiński
2.1.1.20.	Budowa chodnika – Wola Raszewska ul. Kościelna do cmentarza (przy drodze powiatowej)		x		600 000, jako pomoc dla Powiatu Wołomińskiego	Powiat Wołomiński
2.1.1.21.	Budowa chodnika -Dobczyn ul. Willowa		x		1 000 000	KRI
2.1.1.22.	Budowa ciągu rowerowego Krzywica – Lipka – Tuł (przy drodze wojewódzkiej)		x		-	KRI/Zarząd Dróg Wojewódzkich
2.1.1.23.	Budowa chodnika - Wola Raszewska – Roszczep (przy drodze wojewódzkiej)		x		-	KRI/ Zarząd Dróg Wojewódzkich

Cel operacyjny 2.1.2. Tworzenie infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo komunikacyjne.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.1.2.1.	Urządzenie parkingu Parkuj&Jedź przy stacji kolejowej Klembów	x			350 000	KRI
2.1.2.2.	Urządzenie parkingu Parkuj&Jedź przy stacji kolejowej Dobczyn	x			350 000	KRI
2.1.2.3.	Budowa stojaków rowerowych przy stacjach kolejowych	x			50 000	KRI

Cel strategiczny 2.2. **Czyste środowisko naturalne.**Cel operacyjny 2.2.1. *Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.*

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.2.1.1.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej – Sitki, Ostrówek (ul. Kwiatowa, Giedroyć, Wołomińska, Barbary)	x			-	KRI
2.2.1.2.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej - Lipka		x		-	KRI
2.2.1.3.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej Wola Rasztowska; modernizacja oczyszczalni ścieków w Woli Rasztowskiej		x		-	KRI
2.2.1.4.	Ochrona wód gruntowych i gleby przed zanieczyszczeniami we wsi Dobczyn, Nowy Kraszew, Pasek			x	-	KRI
2.2.1.5.	Stworzenie możliwości zagospodarowania ścieków na obszarach, dla których budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona			x	-	KRI
2.2.1.6.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Krzywica	x			500 000	KRI
2.2.1.7.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Roszczep	x			700 000	KRI
2.2.1.8.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Krusze	x			1 000 000	KRI
2.2.1.9.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Tuł	x			600 000	KRI
2.2.1.10.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Karolew	x			500 000	KRI
2.2.1.11.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Stary Kraszew	x			700 000	KRI
2.2.1.12.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Rasztów	x			600 000	KRI
2.2.1.13.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Wola Rasztowska	x			3 000 000	KRI

Cel operacyjny 2.2.2. Obniżenie emisji gazów cieplarnianych.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.2.2.1.	Budowa zintegrowanego systemu ścieżek rowerowych		x		-	KRI
2.2.1.2.	Poprawa gospodarki niskoemisyjnej w budynkach publicznych	x			Zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej	KRI
2.2.1.3.	Poprawa gospodarki niskoemisyjnej w gospodarstwach jedno-rodzinnych	x			Zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej	KRI
2.2.1.4.	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	x			300 000	KRI /KZGK

Cel operacyjny 2.2.3. Ochrona powierzchni ziemi.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.2.3.1.	Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci	x			-	KROŚiGN
2.2.3.2.	Utylizacja wyrobów azbestowych	x	x		-	KROŚiGN

Cel operacyjny 2.2.4. Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.2.4.1.	Przygotowanie i przeprowadzenie gminnego programu edukacyjnego związanego z wyrzucaniem śmieci do lasu oraz spalaniem śmieci w domowych piecach	x			25 000	KROŚiGN
2.2.4.2.	Organizowanie imprez/wydarzeń edukacyjnych o charakterze ekologicznym	x			30 000	AW/ KROŚiGN

Cel strategiczny 2.3. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.

Cel operacyjny 2.3.1. Modernizacja i budowa infrastruktury edukacyjnej.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.3.1.1.	Budowa szkoły wraz z halą sportową oraz przedszkolem w Woli Rasztowskiej		x		7 000 000	KRI
2.3.1.2.	Budowa sali gimnastycznej i rozbudowa Szkoły w Dobczynie		x		4 000 000	KRI
2.3.1.3.	Modernizacja Szkoły w Klembowie - oddzielne wejście dla oddziału przedszkolnego		x		1 000 000	KRI
2.3.1.4.	Adaptacja piwnic w Szkole w Woli Rasztowskiej wraz z renowacją parku oraz budową miejsc parkingowych	x			1 000 000	KRI
2.3.1.5.	Budowa parkingu przy Szkole w Starym Kraszewie (dla potrzeb oddziału przedszkolnego)	x			100 000	KRI

Cel operacyjny 2.3.2. Modernizacja i budowa infrastruktury sportowej.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.3.2.1.	Budowa boiska wielofunkcyjnego przy szkole w Starym Kraszewie	x			350 000	KRI
2.3.2.2.	Budowa oświetlenia boiska w Klembowie	x			60 000	KRI
2.3.2.3.	Budowa oświetlenia boiska w Dobczynie	x			60 000	KRI
2.3.2.4.	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Kruszu			x	3 000 000	KRI
2.3.2.6.	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Starym Kraszewie			x	3 000 000	KRI
2.3.2.7.	Budowa boiska piłkarskiego w Krzywicy		x		300 000	KRI
2.3.2.8.	Budowa boiska piłkarskiego z bieżnią lekkoatletyczną i trybuną w Klembowie			x	1 000 000	KRI

Cel operacyjny 2.3.3. Budowa infrastruktury społecznej.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
2.3.3.1.	Remont świetlicy wiejskiej w Krzywicy	x			300 000	KRI
2.3.3.2.	Uregulowanie własności świetlicy wiejskiej oraz remont świetlicy w Roszczepie	x			300 000	KRI
2.3.3.3.	Budowa świetlicy wiejskiej w Tule (dla Tułu i Karolewa)		x		350 000	KRI
2.3.3.4.	Zakup działki i budowa świetlicy wiejskiej w Rasztowie		x		400 000	KRI

IV.3. OBSZAR GOSPODARKA

CEL GŁÓWNY 3. ROZWÓJ GOSPODARKI NIEUCIAŹLIWEJ DLA MIESZKAŃCÓW I ŚRODOWISKA.

Cel strategiczny 3.1. **Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego.**

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
3.1.1.	Przygotowanie rezerwy terenów przeznaczonych na działalność gospodarczą	x			-	KROŚiGN
3.1.2.	Przygotowanie oferty dla przedsiębiorców zainteresowanych lokalizacją biznesu w gminie – zestawienie informacji o terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą z informacją o dostępie do mediów	x			20 000	AW/KROŚiGN
3.1.3.	Wprowadzenie kompleksowej obsługi i zapewnienie pełnej informacji dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą, tworzących nowe miejsca pracy	x			20 000	SG

Cel strategiczny 3.2. Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie, w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
3.2.1.	Budowa szlaku pieszo – rowerowego nad rzeką Cienką i Rządzą		x		-	KRI
3.2.2.	Organizacja miejsca dla wędkarzy na rzece Cienka i Rządza		x		-	KRI
3.2.3.	Budowa stancji wodnej na Rządzy		x		-	KRI
3.2.4.	Budowa systemu parkingów leśnych		x		-	KRI
3.2.5.	Rozwój i promocja ścieżek edukacyjnych (przyrodniczych, historycznych, tematycznych itd.)		x		-	KRI

Cel strategiczny 3.3. Klembów - gminą rolnictwa ekologicznego.

L.p.	Nazwa zadania	2016-2018	2019-2022	2023-2030	Szacunkowy koszt [zł]	Osoba odpowiedzialna
3.3.1.	Stworzenie marki lokalnej Klembowa		x		20 000	W
3.3.2.	Organizacja warsztatów i szkoleń nt. rolnictwa ekologicznego	x			We współpracy z Powiatowy Zespół Doradców Rolnych	AW
3.3.3.	Utworzenie (zainicjowanie) grupy producenckiej		x		We współpracy z Powiatowym Zespołem Doradców Rolnych	W

IV.4. RELACJE POMIĘDZY STRATEGIĄ GMINY KLEMBÓW STRATEGIAMI I PROGRAMAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności Strategia Europa 2020 oparta została na trzech filarach:

1. Rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach.
2. Promocji gospodarki oszczędzającej zasoby.
3. Propagowaniu gospodarki o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

Do celów rozwojowych zaplanowanych do osiągnięcia do 2020 określonych w *Strategii Europa 2020*, w które wpisują się cele strategiczne określone dla gminy Klembów należą:

Cele Strategii Europa 2020	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
75% osób w wieku 20-64 powinno mieć pracę	Cel strategiczny 3.1.1 Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego Cel strategiczny 3.1.3 Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo
Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r.	Cel strategiczny 2.1.1 Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym Cel strategiczny 2.1.2 Czyste środowisko naturalne
Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln osób	Cel strategiczny 1.1.3 Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne

Długookresowa strategia rozwoju kraju *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności* wskazuje jako cel główny: „Poprawę jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa Unii i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju”. Trzem obszarom strategicznym przypisane są cele strategiczne i kierunki interwencji:

1. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki.
2. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski.
3. Efektywność i sprawność państwa.

Cele strategiczne wskazane w Strategii dla Gminy Klembów są powiązane z następującymi celami strategicznymi Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju:

Cel długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.	Cel strategiczny 2.1.1 Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 2.1.3 Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.
Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki.	Cel strategiczny 2.1.1 Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 3.1.1 Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego. Cel strategiczny 3.1.3 Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”.	Cel strategiczny 1.1.3 Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne. Cel strategiczny 2.1.1 Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym.
Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.	Cel strategiczny 2.1.2 Czyste środowisko naturalne.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest dokumentem wytyczającym kierunki rozwoju o charakterze przestrzennym, a główny cel został określony jako: „Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.”

Założenia i cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów są spójne z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju w następujących obszarach:

Cel	Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.		Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca właściwe społeczne. Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego.
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.		Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym.
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiąganie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.		Cel strategiczny 2.1.2. Czyste środowisko naturalne Cel strategiczny 3.1.2. Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.		Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników.

Kolejnym dokumentem na poziomie krajowym, który wskazuje strategiczne zadania państwa w perspektywie średniookresowej jest **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)**.

Podstawowe priorytety SRK to:

1. Sprawne i efektywne państwo.
2. Konkurencyjna gospodarka.
3. Spójność społeczna i terytorialna.

Cele strategiczne wskazane w Strategii dla Gminy Klembów są powiązane z następującymi celami strategicznymi Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Cele Strategii Rozwoju Kraju 2020	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK).	Cel strategiczny 1.1.1. Zbudowanie systemu komunikacji społecznej zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji. Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez

	kompetentnych urzędników. Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.
Sprawne i efektywne państwo.	Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników.
Konkurencyjna gospodarka.	Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego. Cel strategiczny 3.1.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Spójność społeczna i terytorialna.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.

Narzędziami realizacji priorytetów określonych w SKR jest 9 strategii zintegrowanych. Dla kształtowania lokalnej polityki rozwoju priorytetowe miejsce zajmuje dokument ***Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie.*** Cel strategiczny tego dokumentu to „Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”.

Relacje między celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego a celami strategicznymi wskazanymi dla gminy Klembów pokazuje poniższa tabela:

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Cel 1. „konkurencyjność” – wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.	Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego. Cel strategiczny 3.1.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Cel 2. „spójność” – budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne. Cel strategiczny 2.1.3. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.
Cel 3. „sprawność” – tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.	Cel strategiczny 1.1.1. Zbudowanie systemu komunikacji społecznej zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji.

	Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników. Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.
--	--

Planując rozwój lokalny warto wziąć pod uwagę również priorytety i kierunki rozwoju wskazane w pozostałych strategiach zintegrowanych. Z punktu widzenia strategicznych wyborów zawartych w Strategii Klembowa szczególnie ważne są powiązania z kilkoma z nich.

Głównym celem *Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. Dynamiczna Polska 2020* jest „Wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy”. W dokumencie zaplanowano 4 cele szczegółowe. W jeden z nich wpisują się również cele strategiczne wskazane dla Gminy Klembów – obrazuje to poniższa tabela:

Cele Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy.	Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników. Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego.

Celem głównym *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* jest „Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski”. Do jego osiągnięcia przyczyni się realizacja 4 celów strategicznych – powiązania z nimi celów strategicznych wskazanych dla Gminy Klembów w Strategii obrazuje poniższa tabela:

Cele Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.
Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.	Cel strategiczny 1.1.1. Zbudowanie systemu komunikacji społecznej zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowa-

	niu istotnych dla nich decyzji.
Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.	Cel strategiczny 1.1.1. Zbudowanie systemu komunikacji społecznej zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji. Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników. Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.
Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.	Cel strategiczny 3.1.2. Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

Głównym celem *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020* jest „Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia”. Cele strategiczne wskazane w Strategii dla Gminy Klembów są powiązane z następującymi celami strategicznymi:

Cele Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Wzrost zatrudnienia.	Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym.
Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.
Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne. Cel strategiczny 2.1.3. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.
Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.	Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego.

Głównym celem *Strategii Sprawne Państwo 2020* jest „Zwiększenie skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami”. Dokument wskazuje 7

celów szczegółowych. Cele strategiczne wskazane w Strategii dla Gminy Klembów są powiązane z następującymi celami strategicznymi:

Cele Strategii Sprawne Państwo	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Otwarty rząd.	Cel strategiczny 1.1.1. Zbudowanie systemu komunikacji społecznej zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji. Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników.
Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa.	Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników.
Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych.	Cel strategiczny 1.1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników.
Efektywne świadczenie usług publicznych.	Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 2.1.3. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.

Celem głównym strategii ***Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko*** jest zapewnienie wysokiej jakości Życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Tabela wskazuje na powiązania celów strategicznych wskazanych dla Gminy Klembów z wybranymi celami szczegółowymi strategii:

Cele Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.	Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 2.1.2. Czyste środowisko naturalne.
Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia	Cel strategiczny 2.1.2. Czyste środowisko naturalne.

w energię.	
Poprawa stanu środowiska.	Cel strategiczny 2.1.2. Czyste środowisko naturalne.

Głównym celem **Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa** na lata 2012 - 2020 jest „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju”. Cele strategiczne wskazane w Strategii dla Gminy Klembów są powiązane z następującymi celami strategicznymi

Cele Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012 - 2020	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne. Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego. Cel strategiczny 3.1.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.	Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 2.1.3. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych. Cel strategiczny 3.1.2. Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.
Bezpieczeństwo żywnościowe.	Cel strategiczny 3.1.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno - spożywczego.	Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.	Cel strategiczny 2.1.2. Czyste środowisko naturalne.

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030 obejmuje województwa łódzkie i mazowieckie. Strategia zakłada, że województwa będą ze sobą współpracować w wybranych obszarach: nauka, badania i rozwój, sektor kreatywny, medycyna i farmacja, rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze, transport i logistyka. Głównym celem strategii jest wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej tworzeniu oraz transferowi wiedzy i innowacji. Będzie on realizowany między innymi:

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej, który służy rozwojowi sektora rolno-spożywczego, wytwarzającego zdrowe i innowacyjne produkt.	Cel strategiczny 3.1.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze jest głównym dokumentem strategicznym określającym zasady polityki rozwoju województwa mazowieckiego na poziomie regionalnym. Powiązania celów strategicznych wskazanych dla Klembowa w Strategii z celami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. zaprezentowano w poniższej tabeli. Poniżej prezentujemy strukturę celów tego dokumentu oraz ich powiązanie z celami strategicznymi dla Gminy Klembów.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii.	Cel strategiczny 3.1.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego. Cel strategiczny 3.1.3. Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Poprawa dostępności i spójności terytorialnej Regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego.	Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym.
Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.	Cel strategiczny 1.1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne. Cel strategiczny 2.1.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym.

	Cel strategiczny 2.1.3. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.
Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska.	Cel strategiczny 2.1.2 Czyste środowisko naturalne.
Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.	Cel strategiczny 3.1.2 Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Cel strategiczny 3.1.3 Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego wskazuje jako główny cel *Powiat wołomiński, silny potencjałem tworzących go Gmin, wspiera zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny. Wykorzystując naturalne walory przyrodnicze, historyczne oraz kulturowe dba o rozwój turystyki.* Cele strategiczne wskazane w Strategii dla Gminy Klembów są powiązane z następującymi celami strategicznymi:

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego	Cele Strategii Rozwoju Gminy Klembów
Wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej powiatu Wołomińskiego.	Cel strategiczny 3.1.1 Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego. Cel strategiczny 3.1.3 Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.
Aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców powiatu wołomińskiego.	Cel strategiczny 1.1.3 Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne.
Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej w powiecie.	Cel strategiczny 2.1.1 Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy i przyjezdnym. Cel strategiczny 2.1.3 Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych.
Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju funkcji turystycznej powiatu Wołomińskiego.	Cel strategiczny 2.1.2 Czyste środowisko naturalne. Cel strategiczny 3.1.2 Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Cel strategiczny 3.1.3 Rozwinięte ekologiczne i innowacyjne rolnictwo.

IV.5. PRIORYTETOWE KIERUNKI INTERWENCJI

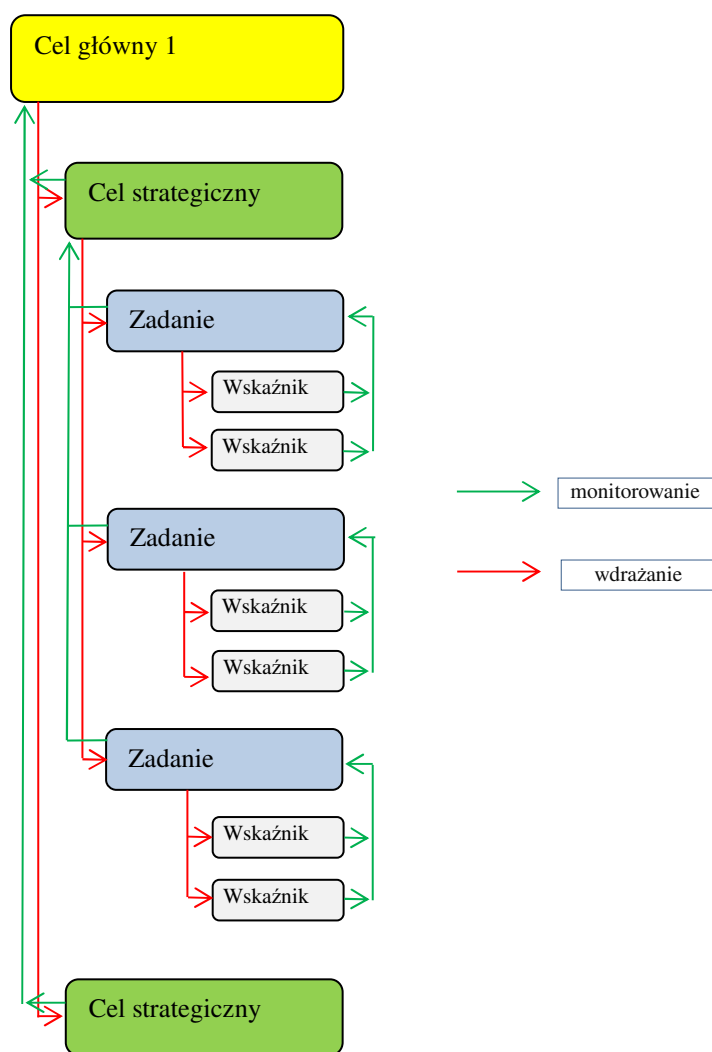
Wybór zadań priorytetowych dokonano w oparciu o szczegółową analizę sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy oraz stopień zaawansowania prac przygotowawczych do prowadzenia inwestycji. Jako obszar priorytetowych działań strategicznych na okres 2016-2018 roku przyjęto działania w obszarze rozbudowy sieci wodociągowej w gminie. Uznano, że dostarczenie do gospodarstw domowych wody jest zadaniem, które wpływa na wiele innych obszarów funkcjonowania społeczności lokalnej, takich jak ich zdrowie, możliwość rozwoju inicjatyw gospodarczych, stan środowiska przyrodniczego. Jednocześnie inwestycję w sieć wodociągową, umożliwiającą planowanie dalszych inwestycji komunalnych zarówno w rozwój infrastruktury drogowej ale też społecznej.

Na rozwój sieci wodociągowej przewidziano 7 600 000 zł.

CZĘŚĆ V. SPOSÓB MONITOROWANIA I OCENY STOPNIA OSIĄGANIA CELU PODSTAWOWEGO, CELÓW GŁÓWNYCH I CELÓW STRATEGICZNYCH

Cel podstawowy (misja) jest realizowany poprzez realizację celów głównych. Cele główne zostaną osiągnięte poprzez realizację celów strategicznych. Cele strategiczne zostaną osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych oraz zadań. Realizacja zadań będzie monitorowana poprzez stopień realizacji wskaźników. Pomiar wskaźnika odbywa się na koniec roku w którym kończy się realizacja zadania.

Rysunek 15. Schemat sytemu wdrażania i monitorowania strategii

Źródło: Opracowanie własne

Zasady monitorowania zadań

1. Za monitorowanie realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Klembów do roku 2020” odpowiada Wójt Gminy.
2. Monitoring realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Klembów do roku 2020” będzie zadaniem ciągłym.
3. Raport z monitoringu będzie przygotowywany i przedstawiany przez Wójta, Radzie Gminy – do 31-go marca kolejnego roku.

System monitorowania zapewnia ocenę skuteczności działań podjętych dla realizacji celów wyznaczonych przez „Strategię Rozwoju Gminy Klembów”.

Monitoring realizacji każdego z zadań, odbywać się będzie na dwóch zasadniczych poziomach:

1. Wskaźników produktów – czyli wskaźników dokumentujących zrealizowanie zadania lub jego niezrealizowanie.
2. Wskaźników rezultatów – oceniających ocenę efektywności zrealizowanych zadań – chodzi tu o ocenę zasadności kontynuowania zadań w przyszłości w kontekście kosztów zadania w przeliczeniu na 1 użytkownika.

V.1. OBSZAR SPOŁECZNY

Nr celu/ zadania	Nazwa celu/zadania		Miara	Miejsce uzyskania
1.	SILNA, ZINTEGROWANA WSPÓLNOTA MIESZKAŃCÓW			
1.1.	Zbudowanie systemu komunikacji społecznej, zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji			
1.1.1.	Opracowanie i wdrożenie programu komunikacji społecznej			
	W 1	Opracowany dokument	szt.	Dane gminy
	W 2	Liczba dokumentów poddanych konsultacjom społecznym	szt.	Dane gminy
	W 3	Liczba wniosków od mieszkańców w procesach konsultacji	szt.	Dane gminy
1.1.2.	Promowanie istniejących kanałów informowania mieszkańców			
	W 1	Liczba aktywnych kanałów informowania mieszkańców	szt.	Dane gminy
1.2.	Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników			
1.2.1.	Wdrożenie i rozwój e-Rady			
	W 1	Wdrożony system e-rady	szt.	Protokół odbioru systemu
	W 2	Liczba radnych korzystających z systemu	%	Statystyka systemu

1.2.2.	Wdrożenie i rozwój e-administracji (e-urzędu), wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów			
	W 1	Wdrożony elektroniczny system obiegu dokumentów	szt.	Protokół odbioru systemu
1.2.3.	Rozwój społeczeństwa informacyjnego i przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu			
	W 1	Liczba programów kierowanych do mieszkańców	szt.	Dane gminy
	W 2	Liczba beneficjentów programów	l. os.	Dane gminy
1.2.4.	Wdrożenie programu podnoszenia kwalifikacji przez pracowników gminnych instytucji			
	W 1	Liczba osób, które podniosły kwalifikacje	l. os.	Certyfikaty szkoleń złożone w Dziale Kadr
	W 2	Liczba przeprowadzonych szkoleń, kursów	l. os.	Certyfikaty szkoleń złożone w Dziale Kadr
	W 3	Liczba osób, które ukończyły studia lub studia podyplomowe	l. os.	Dyplomy złożone w Dziale Kadr
1.2.5.	Aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego			
	W1	Liczba zaktualizowanych planów miejscowych	szt.	Uchwały Rady
1.3.	Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne			
1.3.1.	Opracowanie i wdrożenie programu zapewniającego atrakcyjną i rozłożoną równomiernie w sołectwach gminy ofertę zajęć dla seniorów			
	W1	Liczba rodzajów zajęć oferowanym seniorom	szt.	Oferta zajęć
	W2	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach	l. os.	Listy obecności
1.3.2.	Opracowanie i wdrożenie programu zapewniającego atrakcyjną i rozłożoną równomiernie w sołectwach gminy ofertę zajęć dla dzieci			
	W1	Liczba rodzajów zajęć oferowanych dzieciom	szt.	Oferta zajęć
	W2	Liczba dzieci uczestniczących z zajęciach	l. os.	Listy obecności
1.3.3.	Opracowanie i wdrożenie programu dodatkowych zajęć w placówkach oświatowych			
	W1	Liczba nowych zajęć pozalekcyjnych oferowanych dzieciom w placówkach oświatowych	szt.	Oferta zajęć
	W2	Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych w placówkach oświatowych	l. os.	Listy obecności
1.3.4.	Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju czytelnictwa			
	W1	Liczba zajęć promujących czytelnictwo oferowanych w gminie	szt.	Oferta zajęć
	W2	Liczba nowych pozycji książek zakupionych do biblioteki w roku	szt.	FV Gminy
	W3	Liczba osób uczestniczących z zajęciach z zakresu rozwoju czytelnictwa	l. os.	Lista obecności z zajęć
1.3.5.	Organizowanie cyklicznych spotkań samorządu z organizacjami pozarządowymi			
	W1	Liczba zorganizowanych spotkań w roku	szt.	Protokoły spotkań
1.3.6.	Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia dla liderów organizacji pozarządowych i liderów grup nieformalnych			
	W1	Liczba liderów organizacji pozarządowych uczestniczących w programie	l. os.	Listy obecności

V.2. OBSZAR POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW GMINY

Nr celu/ zadania	Nazwa celu/zadania	Miara	Miejsce uzyskania
2.	BUDOWA INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ ŚRODOWISKU I MIESZKAŃCOM I LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI		
2.1.	Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy oraz przyjezdnym		
2.1.1.	<i>Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej</i>		
2.1.1.1.	<i>Budowa drogi Krusze-Thuszcz</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.2.	<i>Budowa drogi Roszczep-Wola Rasztowska</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.3.	<i>Wytyczenie i utwardzenie drogi Krzywica-Dobczyn</i>		
	W1 Długość wybudowanej i utwardzonej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.4.	<i>Budowa drogi w Michałowie (ul. Długa)</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.5.	<i>Budowa ul. Kolejowej w Ostrówku do drogi wojewódzkiej w Lipce (droga powiatowa)</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.6.	<i>Budowa dróg w Ostrówku - ul. Skargi, Kościuszki, Warszawska, Felińskiego, Faustyny, Słoneczna</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.7.	<i>Budowa dróg w Ostrówku – ul. 22 lipca</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.8.	<i>Budowa dróg w Ostrówku – ul. Lachmana</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.9.	<i>Budowa dróg w Woli Rasztowskiej - ul. Brzozowa</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.10.	<i>Budowa dróg w Woli Rasztowskiej – dokończenie ul. Radiowej</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.11.	<i>Budowa drogi w Nowym Kraszewie – ul. Leśna</i>		
	W1 Długość wybudowanej drogi	km	Dok. powykonawcza
2.1.1.12.	<i>Budowa chodnika Klembów-Sitki (przy drodze powiatowej)</i>		
	W1 Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.13.	<i>Budowa chodnika -Klembów (ul. Słoneczna)</i>		
	W1 Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.14.	<i>Budowa chodnika -Ostrówek (ul. Koczorowskiej)</i>		
	W1 Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.15.	<i>Budowa chodnika - Tuł (przy drodze wojewódzkiej II etap)</i>		
	W1 Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.16.	<i>Budowa chodnika –Pasek (ul. Wiśniowa, ul. Prymasa Tysiąclecia)</i>		
	W1 Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza

2.1.1.17.	Budowa chodnika - Stary Kraszew przy drodze powiatowej (ul. Radzymińska, Słoneczna, Szkolna II etap)			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.18.	Budowa chodnika –Rasztów ul. Wspólna			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.19.	Budowa chodnika - Nowy Kraszew (przy drodze powiatowej)			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.20.	Budowa chodnika – Wola Rasztowska ul. Kościelna do cmentarza (przy drodze powiatowej)			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.21.	Budowa chodnika -Dobczyn ul. Willowa			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.22.	Budowa ciągu rowerowo-pieszego Krzywica – Lipka – Tuł (przy drodze wojewódzkiej)			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.23.	Budowa chodnika - Wola Rasztowska – Roszczep (przy drodze wojewódzkiej)			
	W1	Długość wybudowanego chodnika	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.2.	Tworzenie infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo komunikacyjne			
2.1.2.1.	Urządzenie parkingu Parkuj&Jedź przy stacji kolejowej Klembów			
	W1	Urządzony parking	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Liczba miejsc parkingowych	szt.	Dok. powykonawcza
2.1.2.2.	Urządzenie parkingu Parkuj&Jedź przy stacji kolejowej Dobczyn			
	W1	Urządzony parking	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Liczba miejsc parkingowych	szt.	Dok. powykonawcza
2.1.2.3.	Budowa stojaków rowerowych przy stacjach kolejowych			
	W1	Wybudowane stojaki rowerowe	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Liczba miejsc parkingowych	szt.	Dok. powykonawcza
2.2.	Czyste środowisko naturalne			
2.2.1.	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej			
2.2.1.1.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej – Sitki, Ostrówek (ul. Kwiatowa, Giedroyc, Wołomińska, Barbary)			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.2.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej – Lipka			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.3.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej Wola Rasztowska; modernizacja oczyszczalni ścieków w Woli Rasztowskiej			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.4.	Ochrona wód gruntowych i gleby przed zanieczyszczeniami we wsi Dobczyn, Nowy Kraszew, Pasek			
	W1	Ilość projektów służących ochronie wód gruntowych	szt.	Dok. powykonawcza
2.2.1.5.	Stworzenie możliwości zagospodarowania ścieków na obszarach, dla których budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona			
	W1	Liczba zagospodarowanych punktów	szt.	Dok. powykonawcza

	W2	Liczba osób korzystających z oczyszczanych ścieków	osób	Dok. powykonawcza
2.2.1.6.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Krzywica			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.7.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Roszczep			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.8.	Rozbudowa sieci wodociągowej – Krusze			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.9.	Rozbudowa sieci wodociągowej – Tuł			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.10.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Karolew			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.11.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Stary Kraszew			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.1.12.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Rasztów			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.1.1.13.	Rozbudowa sieci wodociągowej - Wola Rasztowska			
	W1	Długość sieci	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.2.	<i>Obniżenie emisji gazów cieplarnianych</i>			
2.2.2.1.	Budowa zintegrowanego systemu ścieżek rowerowych			
	W1	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	mb.	Dok. powykonawcza
2.2.2.2.	Poprawa gospodarki niskoemisyjnej w budynkach publicznych			
	W1	Przeprowadzona termomodernizacja budynków	szt.	Dok. powykonawcza
2.2.2.3.	Poprawa gospodarki niskoemisyjnej w gospodarstwach jednorodzinnych			
	W1	Liczba gospodarstw	szt.	Dok. powykonawcza
2.2.2.4.	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne			
	W1	Liczba wymienionych punktów oświetleniowych	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Zmniejszenie zużycia KWh	%	Zestawienia rachunków
2.2.3.	<i>Ochrona powierzchni ziemi</i>			
2.2.3.1.	Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci			
	W1	Zlikwidowane dzikie wysypiska	M ³	Dok. powykonawcza
2.2.3.2.	Utylizacja wyrobów azbestowych			
	W1	Zutylizowane urządzenia azbestowe	M ²	Dok. powykonawcza
2.2.4.	<i>Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców</i>			
2.2.4.1.	Przygotowanie i przeprowadzenie gminnego programu edukacyjnego związanego z wyrzucaniem śmieci do lasu oraz spalaniem śmieci w domowych piecach			
	W1	Przygotowanie programu	szt.	Akceptacja programu przez Wójta lub Radę Gminy
	W2	Liczba zrealizowanych w ramach programu godzin zajęć	L. g.	Protokoły
2.2.4.2.	Organizowanie imprez/wydarzeń edukacyjnych o charakterze ekologicznym			
	W1	Liczba przeprowadzonych imprez	szt.	Protokoły

2.3.	Nowoczesna infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych			
2.3.1.	<i>2.3.1 Modernizacja i budowa infrastruktury edukacyjnej</i>			
2.3.1.1	Budowa szkoły wraz z salą gimnastyczną i przedszkola w Woli Rasztowskiej			
	W1	Wybudowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.1.2.	Budowa sali gimnastycznej i rozbudowa Szkoły w Dobczynie			
	W1	Wybudowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.1.3.	Modernizacja Szkoły w Klembowie - oddzielne wejście dla oddziału przedszkolnego			
	W1	Zmodernizowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.1.4.	Adaptacja piwnic w Szkole w Woli Rasztowskiej wraz z renowacją parku oraz budową miejsc parkingowych			
	W1	Przeprowadzona inwestycja	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.1.5.	Budowa parkingu przy Szkole w Starym Kraszewie (dla potrzeb oddziału przedszkolnego)			
	W1	Urządzony parking	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Liczba miejsc parkingowych	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.	<i>Modernizacja i budowa infrastruktury sportowej</i>			
2.3.2.1.	Budowa boiska wielofunkcyjnego przy szkole w Starym Kraszewie			
	W1	Wybudowane boisko	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.2.	Budowa oświetlenia boiska w Klembowie			
	W1	Przeprowadzona inwestycja	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.3.	Budowa oświetlenia boiska w Dobczynie			
	W1	Przeprowadzona inwestycja	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.4.	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Kruszu			
	W1	Wybudowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.5.	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Starym Kraszewie			
	W1	Wybudowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.6.	Budowa boiska piłkarskiego w Krzywicy			
	W1	Wybudowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.2.7.	Budowa boiska piłkarskiego z bieżnią lekkoatletyczną i trybuną w Klembowie			
	W1	Wybudowany obiekt	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.3.	<i>Budowa infrastruktury społecznej</i>			
2.3.3.1	Remont świetlicy wiejskiej w Krzywicy			
	W1	Zmodernizowana świetlica	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.3.2.	Uregulowanie własności świetlicy wiejskiej oraz remont świetlicy w Roszczepie			
	W1	Uregulowanie własności świetlicy	szt.	Wypis z Ksiąg Wieczystych
2.3.3.3.	Budowa świetlicy wiejskiej w Tule (dla Tułu i Karolewa)			
	W1	Wybudowana świetlica	szt.	Dok. powykonawcza
2.3.3.4.	Zakup działki i budowa świetlicy wiejskiej w Rasztowie			
	W1	Zakupiona działka	szt.	Akt notarialny
	W1	Wybudowana świetlica	szt.	Dok. powykonawcza

V.3. OBSZAR GOSPODARKA

3.	ROZWÓJ GOSPODARKI NIEUCIAŹLIWEJ DLA MIESZKAŃCÓW I ŚRODOWISKA			
3.1.	Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego			
1.3.1.	Przygotowanie rezerwy terenów przeznaczonych na działalność gospodarczą			
	W1	Powierzchnia terenów w gminie przeznaczonych na działalność gospodarczą	ha	Teren w studium lub planie miejscowym
1.3.2.	Przygotowanie oferty dla przedsiębiorców zainteresowanych lokalizacją biznesu w gminie – zestawienie informacji o terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą z informacją o dostępie do mediów			
	W1	Przygotowana informacja dla potencjalnych inwestorów (w formie broszury papierowej i w Internecie)	szt.	Informacja dostępna
1.3.3.	Wprowadzenie kompleksowej obsługi i zapewnienie pełnej informacji dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą, tworzących nowe miejsca pracy			
	W1	Wprowadzenie nowego standardu obsługi przedsiębiorców i osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej	szt.	Badania zadowolenia klientów; opis procedury obsługi
3.2.	Gmina atrakcyjna turystycznie i rekreacyjnie, w oparciu o dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe			
3.2.1.	Budowa szlaku pieszo – rowerowego nad rzeką Cienką i Rządzą			
	W1	Długość szlaku pieszo - rowerowego wybudowanego wzdłuż rzeki Rządzy	km	Dok. powykonawcza
	W2	Liczba rodzajów materiałów promocyjnych (ulotki, banery, artykuły)	szt.	Dokumenty gminy
	W3	Liczba osób korzystających ze szlaku	szt.	Badania gminy
	W4	Liczba osób, do których wysłano/ skierowano informację o szlaku pieszo – rowerowym wzdłuż rzeki Rządzy	szt.	Plan promocji szlaku i zamówienie usług
3.2.2.	Organizacja miejsca dla wędkarzy na rzece Cienka i Rządza			
	W1	Liczba miejsc przygotowanych dla wędkarzy	szt.	Dokumentacja techniczna
	W2	Liczba osób korzystających z przygotowanych miejsc dla wędkarzy	szt.	Liczba wydanych zezwoleń na wędkowanie
3.2.3.	Budowa stacji wodnej na Rządzy			
	W1	Wybudowana stacja wodna	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Liczba osób korzystających ze stacji	szt.	Statystyka prowadzona w stacji
3.2.4.	Budowa systemu parkingów leśnych			
	W1	Liczba wybudowanych parkingów leśnych	szt.	Dok. powykonawcza
	W2	Stopień wykorzystania parkingów	%	
3.3.5.	Rozwój i promocja ścieżek edukacyjnych (przyrodniczych, historycznych, tematycznych itd.)			
	W1	Liczba nowo przygotowanych ścieżek edukacyjnych	szt.	Dok. powykonawcza

3.3.	Klembów - gminą rolnictwa ekologicznego			
3.3.1.	Stworzenie marki lokalnej Klembowa			
	W1	Opracowanie programu marki lokalnej	szt.	Sekretarz gminy
	W2	Liczba produktów w systemie marki lokalnej	szt.	Informacja działu ewidencji gospodarczej
	W3	Liczba przedsiębiorców wytwarzających produkty markowe	szt.	Informacja działu ewidencji gospodarczej
3.3.2.	Organizacja warsztatów i szkoleń nt. rolnictwa ekologicznego			
	W1	Liczba przeprowadzonych warsztatów na temat rolnictwa ekologicznego	szt.	Protokoły ze spotkań
	W2	Liczba uczestników warsztatów	osób	Listy obecności
3.3.3.	Utworzenie (zainicjowanie) grupy producenckiej			
	W1	Zarejestrowana grupa producencka	szt.	Dokument rejestracji - dział ewidencji gospodarczej gminy

CZEŚĆ VI. PLAN FINANSOWY I ŹRÓDŁA DOFINASOWANIA

Osiągnięcie zakładanych celów Strategii Rozwoju Gminy Klembów wymaga środków finansowych, które mogą pochodzić z budżetu gminy oraz środków zewnętrznych krajowych i unijnych. Ważną rolę powinny odgrywać środki pochodzące z kapitału prywatnego oraz rozwijających się inwestycji publicznych w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne oraz publiczno-społeczne.

VI.1. KOSZTY REALIZACJI CELÓW

W tabeli przedstawiono koszty realizacji zadań ujętych w strategii na lata 2016-2018.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Szacunkowy koszt [w zł]
Cel strategiczny 1.1. Zbudowanie systemu komunikacji społecznej, zapewniającej aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu istotnych dla nich decyzji		70 000
Cel strategiczny 1.2. Gmina zarządzana w sposób nowoczesny i transparentny przez kompetentnych urzędników		310 000
Cel strategiczny 1.3. Gmina wzmacniająca spójność społeczną i zapewniająca włączenie społeczne		322 000
Cel strategiczny 2.1. Zapewnienie bezpiecznej dostępności do usług publicznych i mobilności mieszkańcom gminy oraz przyjezdnym	Cel operacyjny 2.1.1. Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej	8 200 000
	Cel operacyjny 2.1.2. Tworzenie infrastruktury poprawiającej bezpieczeństwo komunikacyjne	750 000
Cel strategiczny 2.2. Czyste środowisko naturalne	Cel operacyjny 2.2.1. Rozwój infrastruktury wodnokanalizacyjnej	7 600 000
	Cel operacyjny 2.2.2. Obniżenie emisji gazów cieplarnianych	300 000
	Cel operacyjny 2.2.4. Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców	55 000
Cel strategiczny 2.3. Nowoczesna	Program operacyjny 2.3.1.	1 100 000

infrastruktura zapewniająca wysoką jakość usług społecznych	Modernizacja i budowa infrastruktury edukacyjnej	
	Program operacyjny 2.3.2. Modernizacja i budowa infrastruktury sportowej	120 000
	Program operacyjny 2.3.3. Budowa infrastruktury społecznej	600 000
Cel strategiczny 3.1. Efektywny system wsparcia rozwoju gospodarczego		40 000
Razem		19 414 000

Realizacja zadań wynikających ze strategii w latach 2016-2018 wyniesie 19 414 000 zł.

VI.2. FINANSOWANIE DZIAŁAŃ PLANOWANYCH DO ZREALIZOWANIA W STRATEGII Z PROGRAMÓW OPERACYJNYCH

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020

PROW 2014-2020 realizowany będzie poprzez 15 działań, 35 poddziałań i 42 typy operacji, poprzez 6 priorytetów rozwoju obszarów wiejskich:

- Priorytet 1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich.
- Priorytet 2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami.
- Priorytet 3. Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Priorytet 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem.
- Priorytet 5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu.
- Priorytet 6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Z punktu widzenia osiągnięcia celów Strategii Rozwoju Gminy Klembów najważniejsze są działania w obszarach:

A. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Działanie wspiera rozwój infrastruktury wiejskiej oraz odnowę wsi, przyczyniając się tym samym do poprawy warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej

B . Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność)

Obejmuje ono:

- wsparcie przygotowawcze (LGD),
- wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (beneficjenci, LGD),
- przygotowanie i realizacja działań w zakresie projektów współpracy z lokalną grupą działania (LGD),
- wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji (LGD).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020

W ramach RPO WM 2014-2020 źródła pozyskania środków unijnych na realizację zadań wymienionych w strategii, istotne są poniższe priorytety inwestycyjne

Priorytet: Przejście na gospodarkę niskoemisyjną

4c. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym

W ramach celu szczegółowego Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:

- wsparcie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,
- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji.

4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej

mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Priorytet: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami

- 6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie,
- 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Priorytet Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

- 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych,
- 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich,
- 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,
- 9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, 2014-2020

W ramach Priorytetu inwestycyjnego 3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości, małe i średnie przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu i sieci aniołów biznesu mogą otrzymać wsparcie w formie dotacji i instrumentów finansowych.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Priorytet inwestycyjny 8.6. Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie Gwarancji dla Młodzieży.

Priorytet inwestycyjny 8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się.

Priorytet inwestycyjny 9.4. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Priorytet inwestycyjny 9.7. Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Priorytet inwestycyjny 9.8. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej.

Priorytet inwestycyjny 10.1. Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Priorytet inwestycyjny 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym. Przykładowe przedsięwzięcia, które mogą otrzymać wsparcie:

Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę.

Priorytet inwestycyjny 6.5. Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (czyli tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE + Islandia, Liechtenstein, Norwegia). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (choć nie są jej członkami). Obecnie jest realizowana druga edycja funduszy norweskich i EOG (lata 2009 - 2014)

Skarb Państwa

Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (P FIO).

Program realizowany jest w oparciu o Uchwałę Nr 209/2013 Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020. Składane projekty realizują cel główny P FIO, jakim jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020

Program przewiduje realizację działań w ramach czterech obszarów priorytetowych:

Priorytet I. Edukacja osób starszych.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: zajęcia edukacyjne z zakresu różnych dziedzin, programy edukacyjne, warsztaty o starzeniu osób starszych i aktywnym starzeniu, kształcenie opiekunów.

Priorytet II. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: budowanie sieci społecznych w tym wolontariat wewnątrz- i międzypokoleniowy, przeciwdziałanie e-wykluczeniu.

Priorytet III. Partycypacja społeczna osób starszych.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: wspieranie uczestnictwa i integracji w życiu społecznym/publicznym, włączanie osób starszych w proces tworzenia i funkcjonowania grup obywatelskich oraz organizacji pozarządowych.

Priorytet IV. Usługi społeczne dla osób starszych.

Przykładowe kierunki działań, które mogą otrzymać wsparcie to: rozszerzenie dostępności do usług społecznych m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, poradniczo-doradczych, sportowych i turystycznych, szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy osobom starszym).

Ministerstwo Sportu i Turystyki

Ministerstwo Sportu i Turystyki Departament Turystyki ogłasza rokrocznie otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu turystyki. O dofinansowanie mogą starać się organizacje pozarządowe oraz inne jednostki prowadzące działalność pożytku publicznego jak np. stowarzyszenia jednostek samorządowych działające dłużej niż trzy lata, których działalność w sferze turystyki (m.in. ekoturystyki, agroturystyki, przewodnictwa i pilotażu, rekreacji, wypoczynku, hotelarstwa) lub krajoznawstwa jest jednym z celów lub zadań statutowych.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Możliwe jest uzyskanie dofinansowania w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz tzw. Mecenatu, które są podstawą ubiegania się o środki na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe, oraz podmioty gospodarcze.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (oferta na lata 2015-2020)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska posiada w ofercie finansowania szereg programów, w ramach których możliwe jest uzyskanie dofinansowania. Są wśród nich Program Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków. W jego ramach jednostki samorządu terytorialnego czy służby ratownicze mogą starać się o dofinansowanie w formie dotacji czy pożyczki np. na zakup specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz prognozowania, ograniczania i usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii. Program będzie realizowany w latach 2015-2023.

Inny program, który będzie realizowany w tej samej perspektywie czasowej to: Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach przewiduje wsparcie dla jednostek

samorządu terytorialnego i ich związków w formie pożyczek na wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków. Natomiast program Poprawa efektywności energetycznej stwarza możliwość pozyskania dotacji i pożyczek na budowę energooszczędnych budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego. Program będzie realizowany w okresie 2015-2020.

Program Edukacja ekologiczna, którego celem jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Środki regionalne i lokalne

Instytucje samorządowe zobowiązane są realizowanie zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Rodzaje zadań i wielkość dofinansowania przyjmowane są przez organy uchwałodawcze JST w postaci programu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Dla gminy Klembów mogą być wykorzystane środki samorządu województwa mazowieckiego oraz powiatu wołomińskiego.

CZEŚĆ VII. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA SYSTEMU REALIZACJI STRATEGII

VII.1. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W MONITOROWANIE I WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY KLEMBÓW DO ROKU 2020.

Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii Rozwoju Gminy Klembów oraz pełniącymi określone w nim role będą:

1. Rada Gminy.
2. Wójt Gminy.
3. Opiekunowie celów głównych dla obszarów.
4. Właściciele zadań - osoby odpowiedzialne za realizację zadań.
5. Partnerzy – przedstawiciele organizacji społecznych i gospodarczych zaangażowanych w proces realizacji strategii.

Opiekunowie Celów i Partnerami tworzą Zespół ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Klembów. Zespół powoływany jest zarządzeniem wójta.

Wyżej wymienieni uczestnicy będą w ramach procesu monitorowania i oceny realizować następujące funkcje:

Rada Gminy:

1. Uchwala Strategię Rozwoju Gminy Klembów.
2. Zapewnia finansowanie dla planowanych zadań.
3. Przyjmuje przygotowaną wójta ocenę realizacji Strategii i rekomendacje dotyczące wdrażania Strategii.

Wójt Gminy:

1. Inicjuje i koordynuje proces wdrażania i monitoringu Strategii.
2. Koordynuje pracę Opiekunów Celów i pełni funkcję Koordynatora Zespołu ds. Wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Klembów do 2020 roku.
3. Określa standardy bieżącego monitorowania wdrażania Strategii (wprowadza niezbędne zmiany do procedury monitoringu).
4. Przedstawia ocenę realizacji Strategii i rekomendacje dla Rady Gminy.
5. Zabiega o zapewnienie finansowania dla planowanych zadań.
6. Mobilizuje zasoby na rzecz realizacji zadań zapisanych w Strategii.
7. Odpowiada za aktualizację zapisów Strategii, jest inicjatorem aktualizacji Strategii.

8. Odpowiada za przygotowanie i organizację pracy Zespołu ds. Wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Klembów.
9. Realizuje politykę informacyjną Strategii (odpowiada za upowszechnianie planów oraz efektów działań strategicznych).
10. Scala i opracowuje uzyskane od Opiekunów Celów informacje oraz przygotowuje rekomendacje dotyczące wdrażania Strategii wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym na kolejny rok budżetowy.
11. Utrzymuje stały, bieżący kontakt z Opiekunami Celów, osobami odpowiedzialnymi za realizację zadań oraz Partnerami – prowadzi bieżący monitoring postępów we wdrażaniu zapisów Strategii.
12. Wspiera Opiekunów Celów w działaniach na rzecz angażowania Partnerów do realizacji celów i zadań.

Opiekunowie Celów:

1. Koordynują realizację zadań w ramach celów głównych.
2. Pozyskują i agregują informacje i dane mające służyć monitoringowi danego celu głównego na potrzeby analizy wskaźników produktów i rezultatów.
3. Przygotowują i przekazują cykliczną informację dotyczącą stanu realizacji celów i zadań zapisanych w ramach domeny.
4. Wchodzą w skład Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Klembów.
5. Podejmują działania na rzecz angażowania Partnerów do realizacji celów strategicznych i zadań.

Partnerzy:

1. Aktywnie, zgodnie z posiadanymi kompetencjami włączają się w realizację zadań.
2. Przekazują Opiekunom Celów informacje nt. realizowanych zadań oraz statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania wskaźników rezultatu dla celów.
3. Zgłaszają Opiekunom Celów pojawienie się trudności lub dodatkowe potrzeby związane z wdrażanymi zadaniami uwzględnionymi w strategii.

Osoby odpowiedzialne za realizację zadań:

Samodzielnie realizują zadania opisane w strategii, w tym w szczególności:

- przygotowują szczegółową koncepcję realizacji zadań,
- monitorują dostępne źródła finansowania zadań,
- przygotowują wnioski o dofinansowanie lub zlecają i monitorują przygotowanie takich wniosków,
- przygotowują potrzebne warunki zamówienia,
- monitorują realizację zadania,
- rozliczają realizację zadania,
- raportują stan realizacji zadania bezpośredniemu przełożonemu oraz Opiekunowi Celu.

Wdrożenie „Strategii Rozwoju Gminy Klembów do roku 2020” odbywać będzie się w oparciu o instrumenty zapewniające środki na zaplanowane w ramach realizacji dokumentu zadania:

1. Budżet Gminy Klembów.
2. Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Klembów.

W dokumentach zostaną uwzględnione środki na realizację zadań ujętych w „Strategii Rozwoju Gminy Klembów do roku 2020”. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez wyznaczone do tego podmioty przy wykorzystywaniu dostępnych narzędzi, procedur i danych. Strategia będzie aktualizowana po zakończeniu każdych kolejnych dwóch lat realizacji oraz zawsze, kiedy uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrznie zmieniają się na tyle, że będzie to znacząco wpływać na rozwój gminy.

VII.2. PROCEDURY WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY KLEMBÓW

W ramach procedury monitorowania Strategii przygotowywane są następujące informacje i raporty monitoringowe:

1. Sprawozdanie roczne z realizacji poszczególnych zadań – przygotowywane przez osoby odpowiedzialne za realizację zadań.
2. Sprawozdanie roczne z realizacji zadań obejmujących jeden cel główny – przygotowywane przez opiekunów celów.
3. Sprawozdanie roczne z realizacji strategii – przygotowywane przez Wójta.

4. Sprawozdanie dwuletnie z realizacji strategii – przygotowywane przez Wójta. W procesie wdrażania oraz weryfikacji i oceny stopnia realizacji zamierzeń strategicznych przewidziano trzy podstawowe procedury postępowania. Są to:

- procedura przepływu informacji, gromadzenia danych i sprawozdawczości,
- procedura prowadzenia polityki informacyjnej Strategii,
- procedura uruchamiania przeglądu strategicznego (aktualizacji strategii).

Procedura przepływu informacji, gromadzenia danych i sprawozdawczości

Sprawozdanie z postępów w realizacji zadań uwzględnionych w Strategii przygotowywany jest raz na rok.

W tym celu podejmowane są następujące działania:

1. Opiekunowie Celów pozyskują od Osób odpowiedzialnych za realizację zadań informacje na temat zadań strategicznych zrealizowanych/będących w realizacji/planowanych do realizacji w danym roku kalendarzowym. Sprawozdanie roczne jest przygotowywane do 31 marca każdego roku.
2. Opiekunowie Celów agregują pozyskane informacje i w oparciu o nie opracowują częściowe sprawozdanie dotyczące celu głównego. Sprawozdanie zawiera: opis stanu realizacji celu oraz rekomendacje dotyczące realizacji celów w kolejnym okresie sprawozdawczym (sprawozdanie roczne uwzględnia również listę zadań planowanych do realizacji ramach celu głównego na kolejny rok budżetowy, w tym nowych propozycji zadań) oraz analizę ryzyka realizacji celu.
3. Sprawozdania roczne i sprawozdanie podsumowujące dwa lata realizacji strategii zostaje skierowane w formie informacji na posiedzenie Rady Gminy Klembów.
4. Wójt w celu bieżącego monitorowania wdrażania strategii zwołuje spotkanie Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Klembów, podczas którego omawiane są sprawozdania Opiekunów Celów .

Procedura prowadzenia polityki informacyjnej Strategii

Upowszechnianie wśród mieszkańców Gminy Klembów informacji o realizowanych i zrealizowanych zadaniach stanowi istotny element budowy klimatu sprzyjającego wdrażanym przedsięwzięciom. Jest także bezpośrednim efektem postawionej przed systemem wdrażania i monitorowania Strategii, zasady transparentności życia publicznego. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie polityki informacyjnej w ra-

mach „Strategii Rozwoju Gminy Klembów do roku 2020” jest Wójt Gminy - we współpracy z Opiekunami Celów. Przynajmniej raz na rok Wójt Gminy przygotowuje notatkę medialną dotyczącą postępów w realizacji przedsięwzięć strategicznych oraz planowanych do realizacji zadaniach. Notatka przekazywana jest wszystkim mieszkańcom gminy poprzez publikację (ulotkę) oraz umieszczenie na stronie internetowej urzędu.

Procedura uruchamiania przeglądu strategicznego (aktualizacji strategii)

Przegląd i aktualizacja dokumentu „Strategii Rozwoju Gminy Klembów” odbywać będzie się co 2 lata od momentu przyjęcia strategii przez radę gminy. Poszczególne kroki uruchomienia tego procesu wskazano niżej i są to:

1. Wójt na wniosek Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii podejmuje decyzję o przystąpieniu do procesu aktualizacji Strategii.
2. Zespół ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Zespołem wójtowi sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby czy z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji strategii wraz z planem przeglądu strategicznego.
3. Wójt Gminy zatwierdza sposób, harmonogram oraz plan przeglądu strategicznego i uruchamia proces aktualizacji „Strategii Rozwoju Gminy Klembów”.
4. Wójt Gminy przyjmuje projekt aktualizacji „Strategii Rozwoju Gminy Klembów” i przekazuje go do akceptacji rady gminy.

Spis rysunków

L.p.	Tytuł	str.
1.	Ścieżka wypracowywania Strategii Rozwoju gminy Klembów	10
2.	Relacje pomiędzy Strategią Gminy Klembów a strategiami i programami wyższego rzędu	11
3.	Struktura ludności wg wieku	20
4.	Zmiana dochodów gminy Klembów w latach 2009-2014	40
5.	Struktura dochodów własnych w 2014 r.	41
6.	Struktura dochodów zewnętrznych w 2014 r.	41
7.	Struktur wydatków gminy Klembów w 2014 r	43
8.	Dochody i wydatki gminy Klembów	44
9.	Zadłużenie gminy Klembów	44
10.	Drzewo problemów obszaru potrzeb społecznych	48
11.	Drzewo problemów obszaru potencjałów i zasobów	50
12.	Drzewo problemów obszaru gospodarczego	52
13.	Czteroelementowa misja rozwoju gminy	58
14.	Drzewo celów gminy Klembów	61
15.	Schemat sytemu wdrażania i monitorowania strategii	82

Spis tabel

L.p.	Tytuł	str.
1.	Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i dzieci wg płci	14
2.	Przedszkola	14
3.	Szkoły podstawowe	14
4.	Gimnazja	15
5.	Szkoły ponadgimnazjalne	15
6.	Porady ogółem	16
7.	Świadczenia pomocy społecznej (liczba)	16
8.	Świadczenia rodzinne	17
9.	Liczba organizacji pozarządowych w latach 2004-2014	18
10.	Frekwencja wyborcza w gminie Klembów	18

11.	Liczba ludności (osób)	19
12.	Saldo ruchu naturalnego	21
13.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne (osoby)	21
14.	Małżeństwa zawarte (szt.)	22
15.	Zasoby mieszkaniowe (m ²)	31
16.	Wyposażenie mieszkań w instalacje % za rok 2013	31
17.	Urządzenia sieciowe	32
18.	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci	33
19.	Bezrobocie rejestrowane w gminie Klembów w latach 2009- 2014	34
20.	Podmioty gospodarcze	35
21.	Podmioty wg sektorów własnościowych	35
22.	Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych	36
23.	Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych	36
24.	Liczba gospodarstw rolnych w 2010 (w szt.)	37
25.	Powierzchnia gruntów rolnych w 2010 (w ha)	38
26.	Struktura wykorzystania gruntów w 2010 (w ha)	38
27.	Struktura powierzchni gruntów w gospodarstwach w 2010 (w ha)	39
28.	Struktura gospodarstw rolnych w zależności od powierzchni (w szt.)	39
29.	Dochody budżetu gminy (zł)	40
30.	Wydatki budżetu w latach 2009 - 2014 (w mln zł)	42
31.	Projekty realizowane przez gminę Klembów	45

Przewodniczący Rady Gminy

/-/ Tadeusz Wojda